

<36625282270013

S

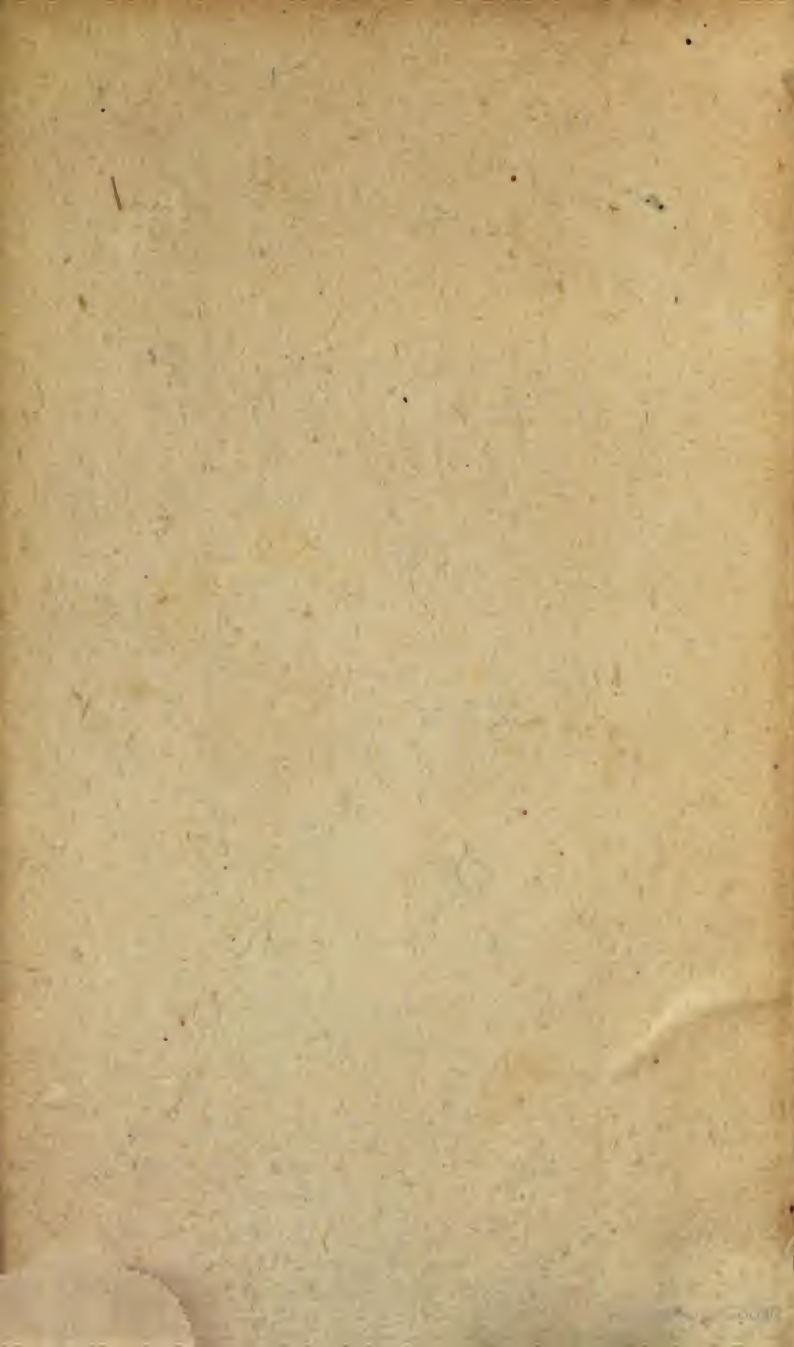
53

<36625282270013

Bayer. Staatsbibliothek

Exeg. 414.

Examen Controversiarum,
D E

GENEALOGIA
CHRISTI:

In quo, & Patrum, & posterorum Theologorum, sententię
propositę, ad veritatis defen-
sionem, expenduntur.

Item; *De Evangelio Matthę He-
braico, Dissertatio:*

AVCTORE,

FRANCISCO GOMARO,
S. Thol. D. & in illustrium, Gro-
ningę & Omlandię, Ordinum
Academia, Professore.

G R O N I N G A E,
Ex Officina Joh. Sas, Typog. 1631.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Reverendis ac Doctissimis viris,
D. ABRAHAMO MUSHOLIO,
E T

D. ÆGIDIO BURSIO,
fidelissimis Euangelii Ministris: illi,
in Ecclesia Bredana, munere de-
functo: huic, in Ecclesia Mid-
delburgensi, strenuè fun-
genti,

*Salutem, à Deo Patre, per Jesum
Christum.*

NON immeritò (re-
verendi ac doctissi-
mi viri) & olim, &
nostra memoria, pii atque
eruditi, Sacrarum litera-
rum, interpretes, pluri-
mùm, in *Genealogiæ Christi*

A 2 inda-

indagatione, atque assertio-
ne, defudarunt. Siquidem
hac in re, non de lana ca-
prina, aut asini umbra, neq;
de *infinitis* atque alienis *Ju-
deorum Genealogiis* (2. Tim.
1. 4. Tit. 3. 9.) sed de ve-
neranda, Servatoris nostri,
ab Adamo, Abrahamo, Da-
vide, secundum divinas pro-
missiones, origine, discepta-
tur. Eaque, non ex *anilibus*
hominum *fabulis*; sed è sinu
Dei, per Spiritus Sancti, Eu-
angelistas docentis ac du-
centis, afflatum ac descri-
ptionem,

ptionem, promanavit. Ac propterea, ut ab *inutilibus ac vanis Judæorum Genealogiis*, declinandum, divinitus præscribitur : sic contra, Christi Genealogia (ut quæ , sacra Evangelii scriptura, continetur) ob auctoris sui majestatem, & materiæ, de Christo Davidis filio, utilissimæ ac memorandæ, dignitatem (2. Tim. 2. 8,) serio perscrutanda. Idque eo, majori cura, contendendū, ut, hac ratione, & piis hominibus, de genuina illius

intelligentia laborantibus ,
benignè succurratur; & gra-
ves impiorum, adversus Eu-
angelii veritatem, calumnie,
ad Dei gloriam fortiter re-
tundantur. Quippe, ut in-
humanum est, suam iis, qui
sacræ doctrinæ studio fla-
grant , opem denegare: ita
non minus in sacra, quàm
profana Græcorum, militia,
turpe est atq; infame , *πισ-
σπιδων* numero, per ignavam,
justæ defensionis, desertio-
nem, aggregari. Quamo-
brem neque ab officio alie-
num

num, neque ingratum fore,
existimavi, si eruditorum ac
piorum quorundam petiti-
one, sæpius acriusque stimu-
latus, aliorum industriam i-
mitarer, & ad sanctum *Ge-
nealogiæ Christi examen* ac pa-
trocinium, studium ope-
ramque, pro tenuitate mea,
commodarem. Quod si
autem à proposito scopo,
examen nostrum, aberrasse,
comperiatur, non recuso
quin, pro meritis, in lecto-
ris spongiam incumbat:
qui, una liturâ correctum,

*Deferat in vicum, vendentem thus &
odores*

*Et piper, & quicquid chartis amicitur
ineptis.*

Sin verò (ut melius omi-
nor) aliquantum commo-
di, ad hujus materiæ noti-
tiam ac vindicationem, at-
tulerit, viamq; faciliorem,
ad varias priscorum ac re-
centium theologorum sen-
tentias dignoscendas, comi-
ter monstrarit; non frustra
operam impensam, arbitra-
bor. Ac quamvis, major
limæ labor & mora, requi-
rebat, ut opus *perfectum*,
decies

decies castigaretur ad unguem;
confido tamen fore, ut be-
nigni lectores, tenuitatis
meæ conscii, conatum &
mediocre studium, pro hu-
manitate sua, boni consu-
lant. Neque eos (uti spe-
ro) nostra, in sententia-
rum, vulgò variè probata-
rum, discussione, libertas of-
fendet; sed necessaria, in ad-
mirabili illa opinionum va-
rietate, directio, veritatis a-
mor, & Dei gloria (à nobis
seriò spectata) excusabunt,
ac faventiores reddent. Si

A 5

quis

quis verò arbitretur, alia ratione, longè melius, potuisse consuli : eum meliora docentem, lubenter audiam, & sapientis illius dicti memor,

*Cur nescire, prudens pravè, quàm
discere malo?*

sententiam lubens, saniore percepta, commutabo. Tanta enim veritatis est majestas, ut ei fasces, ab omnibus, meritò submittendæ : & ab ea vinci, egregia sit victoria : quum errorem nostrum, illius notitia, devictum subjugamus.

Vobis

Vobis interim (reveren-
di ac doctissimi viri) per-
tenuem hunc libellum, in
publicum, amoris & obser-
vantię, monumentum, pro
officii ratione, multis nomi-
nibus, dedicandum duxi.

Tibi quidem, D. Musho-
li, propterea quod vetusta
ab annis, plusquam quadra-
ginta (ob eruditam pieta-
tem tuam) amicitia, & du-
plici, affinitatis proximæ,
vinculo, simus conjunctissi-
mi. Tibi verò D. Bursi,
primùm ob præclara tua, in

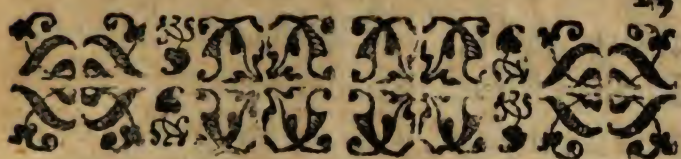
me merita : adeò ut nemi-
nem, in amicitia sanctè fo-
venda, magis fidum atque
officiosum (pro laudabili
tuo, uxoris piissimæ, & li-
berorum tuorum patrissan-
tium, & generorum ingenio)
longa annorum intercape-
dine, sim expertus. Deinde,
quod hujus, de Genealogia
Christi, examinis adornan-
di atque edendi, primarius
sis auctor. Quum enim
(te non ignaro) quædam ea
de re, rudi Minerva, occæ-
pisssem, eaq; neglecta, velut
luce

luce indigna, Tardipedi ac
blattis devovissem; tua ta-
men postulatione crebra, &
officii mei conscientia mo-
tus, manum tandem, reje-
ctis schedis, admovi, & de
integro telam adorsus, per-
texere studui. Adeò ut,
siquid hac in re fortè, à no-
bis sit peccatum, partem o-
neris, in te auctorem, non
iniquè mihi videar rejectu-
rus. Quod reliquum est,
reverendi ac doctissimi viri,
ut levidense hoc munuscu-
lum, serena fronte (pro
vestra,

vestra, in naturam versa,
consuetudine) accipiatis ro-
go: Deumque supplex oro,
ut vos, cum familiis, ac li-
beris vestris, quàm diutissi-
mè sospites, & doctrina ac
pietate Ecclesiæ suæ prælu-
centes, ad nominis sui glo-
riam, tueatur. *Groningæ An-*
no Christi CIO IO CXXVII I.
Calendis Junii.

Vestrum observantissimus

FR. GOMARUS.

Examen Controversiarum,

D E

IESV CHRISTI
STI GENEALOGIA.

Uandoquidem, *Iesu Christi Genealogiam*, Matthæus & Lucas, variè descripserunt, non omnium est eadem, de *veritate*, & *demonstratione* illius, sententia.

Etenim, Christi & Euangelistarum hostes, Judæi, hominesque profani, Matthæum & Lucam, ab historia sacra, mutuoque, dissidere conten-

contendunt. Christiani contra, Euangelistas, Spiritus sancti afflatu ac directione, sua conscripssisse, certa fide persuasi, de sancta eorum consensione ac veritate, minimè ambigunt. Veruntamen, quam solida ratione ac via, difficultates, ab adversariis objectæ, commodè queant expediri, non exigua est, opinionum discrepantia. Quidam enim perplexa quorundam priscorum, novorumq; auctorum, in hac materia pertractanda, diversitate atque inconstantia attoniti, Labyrinthum inextricabilem suspicantes, concepta desperatione, conticescunt. Alii verò, iis minimè perculsi, sed pio Euangelicæ veritatis (adversus hostium insultus ac ludibria) vindicandæ studio accensi, laudabili ausu, multisque præclare observatis, rem aggressi, viam illius,

illius, non esse inviam, demonstrarunt.

Quamobrem; quum diu multumque ab eruditis aliquot piisque viris, quid, de tota hac Genealogiæ Christi controversia, sentirem, flagitaretur; non potui diutius (licet, tenuis meæ suppellectilis, conscius) tam honestæ petitioni, adversari. Parebo igitur tandem, & aliquid jam otii nactus, quid videatur, pro modulo meo, aperiam : ut si vires fortassis, in ardua hac materia, filumque Ariadnes, defuerint; animum tamen, veritatis cupidum ac morigerum, adfuisse comperiant.

Quod si verò, præter morem meum, insignium quorundam virorum, aliter, quàm rei consentaneum videatur, sentientium, opiniones, nominatim libereque discussero, præfiscinè, bonaque cum
venia,

18 DE GENEALOGIA

venia, dictum velim. Siquidem
 ed, nos reluctantes, veritatis a-
 mor, & necessaria, adversus aucto-
 ritatem (à recta sententia, non ra-
 rō avertentem) præmunitio : &
 clarissimorum denique theologo-
 rum (in pristina sua, de genealo-
 gia Christi, opinione rejicienda ac
 retractanda) exempla, provoca-
 runt. Quæ in re, si alicubi aber-
 raro, dictum, indictum atq; in-
 ductum, velim, monitusque, lu-
 bens gratoque animo, in rectam
 viam redibo : ut sua veritati (cui
 ferimus ac servimus) palma tri-
 buatur.

C A P.

CAP. 1.

Quod igitur Deus benè
vertat, sacram *Jesu Christi*
Genealogiam, tanquam pro-
positi examinis Materiam,
in vestibulo illius, propone-
mus: & *Robertum Stephanum*,
in Græcis, secuti, Latinam
interpretationē, in Matthei
recensione, *Theodori Bezae*;
in Lucæ verbis (re ipsa hoc
flagitante) novatam adjun-
gemus.

Matthæi

Matthæi

1. **Β**Ι' Β Λ Ο Σ γενέσπεως Ἰησῦ
 χειρῶν υἱῶν Δαβίδ, υἱῶν Α'-
 Βραάμ.
2. Α' Βραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ Ἰ-
 σαάκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ. Ἰα-
 κώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς
 ἀδελφοὺς αὐτοῦ.
3. Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρές καὶ τὸν
 Ζαρά, ἐκ τῆς Θάμαρ. Φαρές δὲ
 ἐγέννησε τὸν Ἑσρώμ. Ἑσρώμ δὲ
 ἐγέννησε τὸν Α'ράμ.
4. Α'ράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Α'μιναδάβ.
 Α'μιναδάβ δὲ ἐγέννησε τὸν Να-
 ασωών. Ναασωών δὲ ἐγέννησε τὸν
 Σαλμών.
5. Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοόζ ἐκ
 τῆς Ραχάβ. Βοόζ δὲ ἐγέννησε τὸν
 Ωβεδ

Caput I.

1. **L**IBER generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham.
2. Abraham genuit Isaac. Isaac autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Iudam & fratres ejus.
3. Iudas autem genuit Phares & Zara è Thamar. Phares autem genuit Esrom. Esrom autem genuit Aram.
4. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naasson. Naasson autem genuit Salmon.
5. Salmon autem genuit Booz è Rachab. Booz autem genuit Obed

Ωβὴδ ἐκ τ' Ρ'έθ. Ωβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσαΐ.

6. Ἰεσαΐ δὲ ἐγέννησε τ' Δαβίδ τ' Βασιλέα. Δαβίδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τ' Σολομῶνα ἐκ τ' Οὐρία.

7. Σολομὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ρ'οβοάμ. Ρ'οβοάμ δὲ ἐγέννησε τὸν Α'βιά. Α'βιά δὲ ἐγέννησε τὸν Α'σά.

8. Α'σά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ. Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησε τ' Ἰωράμ. Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ο'ζίαν.

9. Ο'ζίας δὲ ἐγέννησε τ' Ἰωάθαμ. Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τ' Α'χάζ. Α'χάζ δὲ ἐγέννησε τ' Ε'ζεκίαν.

10. Ε'ζεκίας δὲ ἐγέννησε τ' Μανασῆ. Μανασῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Α'μών. Α'μών δὲ ἐγέννησε τ' Ἰασίαν.

Ἰωσίας

Obed è Ruth. Obed autem genuit Iesse.

6. Iesse autem genuit David regem. David autem rex genuit Solomonem ex eo (quæ fuerat) uxor Vria.

7. Solomon autem genuit Roboam. Roboam autem genuit Abia. Abia autem genuit Asa.

8. Asa autem genuit Iosaphat. Iosaphat autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Hosiam.

9. Hosias autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit Ahas. Ahas autem genuit Ezechiam.

10. Ezechias autem genuit Manassén. Manasses autem genuit Amon. Amon autem genuit Iosiam.

Iosias

24 DE GENEALOGIA

11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε * [τὸν Ἰακείμ.
Ἰακείμ δὲ ἐγέννησε ἰδ.] τὸν Ἰε-
χονίαν καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ ἐπὶ
τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος

12 Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυ-
λῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν Σα-
λαθιήλ. Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε
τὸν Ζοροβάβελ.

13 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Αἰ-
θιάν. Αἰθιάν δὲ ἐγέννησε τὸν Εἰ-
λιακείμ. Εἰλιακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν
Αζώρ.

14 Αζώρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ.
Σαδώκ δὲ ἐγέννησε τὸν Αχείμ. Α-
χείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ελιδ.

15 Ελιδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ελεάζαρ.
Ελεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθαίον.
Ματθαίον δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ.

16 Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ
τὸν

11 Iosias autem genuit Iechoniam
& fratres ejus, in deportatione
Babylonica.

12 Post verò deportationem Baby-
lonicam Iechonias genuit Sala-
thiel. Salathiel autem genuit
Zorobabel.

13 Zorobabel autem genuit A-
biud. Abiud autem genuit E-
liacim. Eliacim autem genuit
Azor.

14 Azor autem genuit Sadoc. Sa-
doc autem genuit Eliud.

15 Eliud autem genuit Eleazar.
Eleazar autem genuit Mat-
than. Marthan autem genuit
Iacob.

16 Iacob autem genuit Ioseph
B virum

26 DE GENEALOGIA

τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη
 ἸΗΣΟΥΣ ὁ λεγόμενος Χρ-
 στός.

17 Πᾶσαι ὃν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ
 ἕως Δαβὶδ, γενεαὶ δεκατέσσα-
 ρες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοί-
 κesiας Βαβυλῶν, γενεαὶ δεκα-
 τέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοίκε-
 siας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χρυσ-
 τοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Lucæ

23 **Κ**Αὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡς ἐ-
 τῶν τριάκοντα ἀρχόμενος, ὡς
 (ὡς ἐνομίζετο υἱός, Ἰωσήφ) τοῦ
 Ἡλίου,

24 τοῦ Ματθαίου, τοῦ Λευῖ, τοῦ Μελχὶ,
 τοῦ Ἰαννα, τοῦ Ἰωσήφ,

25 τοῦ

virum Maria, ex qua genitus est Iesus, qui dicitur Christus.

17 Univerſe igitur progenies, ab Abrahamo uſque ad David, progenies quatuordecim: & à David, ad deportationem Babylonica, progenies quatuordecim: & à deportatione Babylonica, uſq; ad CHRISTVM, progenies quatuordecim.

Cap. III.

23 ET ipſe Ieſus incipiebat eſſe. Ecirciter annorum triginta, exiſtens (quum putaretur filius Ioseph) [filius] Heli.

24 Matthei, Levi, Melchi, Ianna, Iosephi,

28 DE GENEALOGIA

25 Τῷ Ματθαίῳ, τῷ Ἀμώε, τῷ Ναθὺμ,
τῷ Ἑσλὶ, τῷ Ναυφαι,

26 Τῷ Μαάθ, τῷ Ματθαίῳ, τῷ Σε-
μεὶ τῷ Ἰωσήφ, τῷ Ἰέδα,

27 Τῷ Ἰωαννᾷ, τῷ Ρησαί, τῷ Ζορο-
βάβελ, τῷ Σαλαθιήλ, τῷ Νηρί,

28 Τῷ Μελχὶ, τῷ Ἀδδὶ, τῷ Κωτάμ,
τῷ Ἑλμωδάμ, τῷ Η'ρ

29 Τῷ Ἰωσὴ, τῷ Ελίζερ, τῷ Ἰαρεὶμ,
τῷ Ματθαῖ, τῷ Λευί,

30 Τῷ Συμεών, τῷ Ἰέδα, τῷ Ἰω-
σήφ, τῷ Ἰωνᾶν, τῷ Ελιακείμ,

31 Τῷ Μελεὰ, τῷ Μαῖναν, τῷ Ματ-
θαθαί, τῷ Ναθαν, τῷ Δαβίδ,

32 Τῷ Ἰεσσαί, τῷ Ωβηδ, τῷ Βοὸζ,
τῷ Σαλμών, τῷ Ναχσών,

33 Τῷ Ἀμιναδάβ, τῷ Ἀράμ, τῷ Ἑσ-
ρώμ, τῷ Φαρές, τῷ Ἰέδα,

Τῷ

25 Mattathia. Amosi, Naum,
Eli, Nagga,

26 Maathi, Mattathia, Semei,
Iosephi, Iuda,

27 Ioanna, Resa, Zorobabelis, Sa-
lathielis, Neri,

28 Melchi, Addi, Cosami, El-
modami, Eri,

29 Iose, Eliezeri, Iarimi, Mat-
thai, Levi,

30 Symeonis, Iuda, Iosephi, Iona-
nis, Eliacimi,

31 Melce, Menanis, Matthea,
Nathanis, Davidis,

32 Iesse, Obedi, Boози, Salmonis,
Naassonis,

33 Aminadabi, Arami, Esromi,
Pharesi, Iuda,

30 DE GENEALOGIA

34 Τῷ Ἰακώβ, τῷ Ἰταάν, τῷ Ἀβραάμ,
τῷ Θάρα, τῷ Ναχωρ,

35 Τῷ Σαρὲχ, τῷ Ράγαυ, τῷ Φα-
λέκ, τῷ Ἐβέρ, τῷ Σαλά,

36 Τῷ Καϊνάν, τῷ Ἀρφαξάδ, τῷ
Σήμ, τῷ Νῶε, τῷ Λαμέχ,

37 Τῷ Μαθυσάλα, τῷ Ἐνὼχ, τῷ
Γαρὲδ, τῷ Μαλελεήλ, τῷ Καϊνάν,

38 Τῷ Ἐνὼς, τῷ Σήθ, τῷ Ἀδάμ, τῷ
Θεῷ.

34 *Iacobi, Isaaci, Abraami, Thara, Nachoris,*

35 *Saruchi, Ragavi, Phaleci, Heberi, Sala,*

36 *Cainanis, Arphaxadi, Semi, Noe, Lamechi,*

37 *Mathusala, Henochi, Maleleëlis, Cainanis,*

38 *Henosi, Sethi, Adami, Dei.*

B 4

CAP.

Caput II.

DE

Luca, & Mosis concordia.

HActenus, *Genealogia Christi*, descripta. Ut autem propositam, examinis illius, telam (Deo duce) ordiamur, expendenda nobis, atque asserenda est illius, *cum Sacris literis consensio*. Utpote quum neque *Lucas*, in Patriarcharum progenie, cum Mose neque *Matthæus*, in regum enumeratione, cum aliis Prophetis, congruere videatur. Unde gravis exurgit controversia.

Si quidem, in *Patriarchis* recensendis *Lucas* cap. 3. 36. Salam, Cainanis: & hunc, Arphaxadi filium, asserit. contra verò, Salachum, ab Arphaxado genitum Gen. 10. 24. tradidit Moyses: & Propheta, 1.

Chron.

Chron. 1. 18. Ac propterea adversarii manifestam, inter eos, patere repugnantiam, contendunt,

Verum tamen, iniqua omnino, est exprobatio. Nam, ut Lucæ verba, sunt ambigua (quum, vel expositionem, vel relationem, indicent) ita duplici responsione, objecta contradictio diluitur. *Primum* enim verba Lucæ, τῷ Σαλαΐ, τῷ καϊναν, tanquam synonyma, seu hominis unius duo nomina, intelligi possunt: ut, ad nomen Salæ, alterum Cainanis, expositionis gratia (per Appositionem grammaticam) subnectatur, Ut quemadmodum Rom. 2. 4. χριστὶ τῷ κυρίῳ, *Christi Domini*, hoc est, qui Dominus: ita Salæ, Cainanis, hoc est, qui Cainan, dicatur: ne scilicet quispiam, cum vulgo, Lxx. interpretes secutus, binominē Salachum, à Cainane. diversum, existimaret.

B 5

Quo.

34 DE GENEALOGIA

Quo modo, in recensione Apostolorum, Marcus cap, 3. 13. Thaddæum accenset: Matthæus verò binominem indigitans, ait, *Lebbaeus dictus Thaddæus*. Qua interpretatione posita, oppositæ ratiocinationis *Antecedens*, nempe Salam, à Luca, Cainanis filium, affirmari, confutatur.

Licet enim verba illa præmissa, *τῷ Σαλαῖ*, & similia, sine Appositione ac relatè (*τῷ* scilicet *ἱῷ* filii Salæ) sint intelligenda, non propterea tamen necesse est, ut, cum additur *τῷ καὶ ἰνὰν* eodem modo capiatur. Quoniam voces ac phrasæ, Sacrarum literarum, quæ per se, bifariam (ut hoc in loco) intelligi queunt, non semper, frequentiori usu; sed, prout subjecti cōditio, & Scripturæ analogia flagitat, explicandæ. Quæ interpretationis nōrma, communi Doctorum hominum consensu, & re ipsa
(in

(in cuius veritatem aliàs impingeretur) & infinitis pene exemplis, adeo est illustrata, ut quasi radiis solaribus descripta videatur, & in hac ipsa quoque genealogia reluceat. Quippe quum, ad vocem τῆς, in reliquo illius corpore, intellecta vox filii, propriè accipiatur: in calce tamen genealogiæ impropiè ac per metaphoram (quum Adamus Dei, recensetur) usurpari certissimū est. Ideoque hac prima via, dissensionis objectæ exprobratio, convel- litur.

Deinde etsi, prior hæc interpretatio, deesset, alteraque, quæ vulgò recepta (nempe τῆς καὶ τῶν Cainanis supple filii: ut relatio sit filii, ad patrem) sola valeret; *Objectionis* tamen *Consequentia*, sua infirmitate collaberetur, & Lucæ, cum Mose, consensus perstabit, Nam licet aliqua,

36 DE GENEALOGIA

in verbis, sit diversitas, re ipsa tamen, omnino conveniunt. Nam in genealogiis interdum, præterito filio, nepos avo subijcitur: ut 1. Chron. 4. 1. inter Churem avum, & nepotem Schobalum, Calebus secundus (pater Schobali 1. Chron. 2. 50.) omittitur Sicut in Aprocrypho 4. Ezræ cap. 1. 2. in genealogiæ Ezræ repetitione, inter Azariam & Merajothum, sex nomina (ut è 1. Chron. 6. 7. 8. 9. liquet) prætermissa, apparet. Ita etiam Arphaxadus Salachum, ut avus, per filium Cainanum, mediatè: Cainan verò eundem, ut pater proximè generavit. Ac priori modo, Moyses: posteriori verò Lucas, consentaneè intelligetur.

Sed nova rursus, eaque duplex, emergit difficultas. Prima est, quòd quum, rem istam, prætereat Moyses, quanam

quam ratione, eam Lucas, cognoscere, potuerit? & quid ipsum, ad explicandum, commoverit?

Cognoscere, inquam, potuit, primum opinione verisimili, ex prisca majorum traditione: cujus, in Lxx. interpretum versione (licet, in annorum numeris, mirificè vitiata) luculentum extat indicium. Deinde certa, per Spiritus sancti revelationem, scientiâ percepit: ejusdemque jussu, genealogiæ inseruit.

Cujusmodi conspicua, in Veteri & novo Testamento, exempla, comparent: in quibus nonnulla, à Mose præterita, nihilominus referuntur. Nam 1. Chron. 7. 21. *caedes filiorum Ephraimi*, narratur: quæ, apud Mosem, in historia eorum, minimè reperitur. Similiter. *Iannes & Iambres*, magorum (qui Mosi in Ægypto, resistebant) nomina, à Paulo Apostolo, 2. Tim.

38 DE GENEALOGIA

2. Tim. 3. 8. recensentur. Quæ sanè, non è Mosis historia (in qua nulla, eorum nominum, fit mentio) sed ex antiqua traditione (ut ex Chaldæa, quæ Jonathani adscribitur , paraphrasi Exod. 7. patet) potuerunt ipsi esse cognita : & Spiritus Dei instinctu ac gubernatione, certò patefacta ac stabilita. Quibus etiam modis, Iudas versu 14. & 15. *Henochi Prophetiam* (nullis Prophetarum libris memoratam) percepit, & posteritati, sua Epistola, Deo inspirante, commendavit. Quare absolum non est, si Lucas Cainanem, à Mose olim præteritum : non solum Spiritus sancti patefactione cognoverit ; sed etiam ductu illius, Arphaxadi filium declararit. Neque hoc loco curiositati laxandæ sunt habenæ, ut inquiramus, quid causæ sit, cur ea, quæ à Mose, aut prioribus Prophetis, in
narratio-

narratione sunt omiffa, à pofteris, Prophetis, aut Apostolis, describantur? quia & placitum Dei, & fapientia illius inſcrutabilis, in hujusmodi tractationis modo, ad oramentemque coercenda, & modèſtè acquieſcendum, ſufficiunt. Verum hoc primo, jam remoto: *alter* ac gravior, inde oritur, *ſcrupulus*: quod, hæc Lucæ narratio, ipſi naturæ (utì obtendunt) adverſetur. Nam quum Arphaxadus, natus annos triginta quinque, Salachum genuerit, Gen. 11. 12. qua ratione, avus illius eſſe potuit? optimè inquam. Quamvis enim matrimonia, priſcis ac primis illis temporibus, tardius contrahi ſolerent, quidni ferre potuit natura (multò ſanè, quam noſtra tempeſtate, vegetior) ut Arphaxadus citius conjugatus, anno genuerit decimo octavo Cainanem: & Cainan, decimo

cimo

40. DE GENEALOGIA

cimo septimo Salachum; atque ita anni triginta quinque Arphaxadi, compleantur? Quinque Deo secundante, præter morem supraque vires naturæ, tum temporis ordinarias (Gen. 17. 17.) Booz, Obed, Isai, filios suos tardius, minimum centum annos nati, singuli genuerint (ut Chronologia sacra demonstrat) an mirum videbitur, si viribus naturæ idoneis instructi, sed consuetudine citius, Cainan & Selachus, conjugati, prolem procrearint?

Non enim hic opus est, ista Lyrani conciliatione, qua ait; *Ad concordiam hujus, potest dici, quod iste Cainan, fuit Pater Sala legalis, sive adoptivus: Arphaxad verò pater naturalis. Quasi scilicet sensus esset, qui Sala fuit, Cainani, & fuit Arphaxadi, filius.*

Quippe ea, quam attulimus explicatio, neque Scripturæ, neque naturæ,

turæ, adversatur. Ideoque hoc modo propositum initio nodum, malim tunc solvere, quàm (nulla urgente necessitate) vitii alicujus, in genealogiæ verbis, agnitione, vel rigidè scire: vel arctius etiam constringere. Quasi scilicet error aliquis, vel descriptorum culpa, esset commissus, (ut *M. Flaccus Illyricus in Glossa, Kennitius c. 3. in Harmonia Evan. & Aegidius Hunnius, Prælect. in Gen. 10. Beza, Annot. Luc. 3. Paræus, Comment. Gen. 10. Piscator, Analys. Luc. 3. censent*) vel ab ipso Luca, non approbatione, sed concessione quadã historica, admissus: ut, post *Cajetanum, Annot. Luc. 3. resp. 1. D. Junius Parallelis Sacris* existimavit. Quod verò *Cajetanus* textum Hebræum, qui jam exstat, mancum, sed Græcum *Lxx.* interpretum, integrum, secunda responsione conjicit, illud viro erudito, &

42 DE GENEALOGIA

to, & plurimorum, interpretationis Græcæ, errorum non ignaro, indignissimum. Optarim etiam viros illos reverendos, optimeque de Ecclesia Christi, Sacrarum literarum illustratione, meritos, penitus rem istam considerasse atque expendisse diligentius! Nec enim dubito, quin, malè exauctoratam Cainanis vocem, sine difficultate, retinuissent.

Nam, quod clariss. Beza ait, Luc. 3. 36. *Filii Arphaxad* τῶ Α'ρφαξάδ] *Ante hoc nomen, legitur* τῶ Καϊνὰν *quod non dubitavi expungere, secutus auctoritatem Moſis, Gen. 11. 12. & mei vetustissimi codicis: illud, inquam nec satis reverenter factum: nec firmis rationibus munitum. Quia major reverentia Scripturæ debetur; quam ut ei falcem, adeò facilè immittamus: quum* δὲ ἡ ἐξ Α'ρφαξάδ, *citra mutationem, potuissent tan-*
dem

dem satisfacere. Nam ut locum Matth. 1. 11. quem initio (codicem unum atq; alterum antiquum secutus) mutarat, tandem, in postrema editione, re melius perpenſa, priſtine integritati, reſtituit: ita & hoc loco potuiſſet, recta ratione, accuratius ſubducta, nihil expungendum, judicare. Nam nec Moſis auctoritas (ut antea oſtendimus) Cainani obſtat : nec unus ille (quem vetuſtiſimum vocat) codex, tantę videtur eſſe antiquitatis, ut reliquis omnibus, & priſcis patribus, ſit conferendus, nedum præferendus : neque tantę ſinceritatis, ut fidem, præ cæteris, mereatur. Quis enim non videat, codicem illum, adeo laudatum, in hac ipſa genealogia, imperito conciliandi ſtudio, ab homine aliquo temerario, magna ex parte, depravatum. Cujus rei luculentum, ac fœ-

44 DE GENEALOGIA

ac foecundum , prodit xemplum, ipfemet D. Beza Luc. 3. 23. Quippe reſectis omnibus, inde à Iosepho, ad Davidem , poſitis à Luca nomibus, in eorum locum , diverſa , ac longè pauciora (perversa Matthæi imitatione) per Matthanem , ad ipſum Salomonem , aſſurgendo (ut imperitioribus imponeret) ſuppoſuit. Quæ memorabilis, & ignota univerſæ antiquitati, corruptela ac perfidia, fidem huic codici, non immeritò derogat.

Ac licet *Hieronimus* (quod d. *Parvus*, in ſuis ad Genefin commentariis, urget) in Quæſtionibus ſuis, in Genefin , Cainanſ non meminerit, perparum refert. Meminit enim alibi, non obſcurè, Epiftola nimirum ad Damafum; *Ajunt*, inquit, *ab Adam uſque ad Chriſtum generationes ſeptuaginta ſeptem. Lege Lucam Evangeliftam , & invenies , ita eſſe, ut dicimus.*

dicimus. Idemque observat, Hieronymo coætaneus, Augustinus, de consensu Evangelistarum, lib. 2. cap. 4. Ideo (inquit) & in eo numero, qui est penes Lucam, & ipse Christus, à quo incipit enumeratio, & Deus, ad quem pervenit, connumerantur, & fit numerus septuaginta septem. quo significatur, omnium, prorsus remissio & abolitio, peccatorum. Et quæst. Evangelicarum lib. 2. cap. 4. 'Septuaginta (inquit) septem persona, secundum generationes, quas Lucas secutus est,veniuntur. Et contra Faustum Manichæum lib. 3. c. 4. Numerus autem generationum, secundum Lucam, qui in Baptismo Domini commemoratur, ad septuaginta & septem, perveniat & c: Hæc ille. Atqui, deme Cainanis nomen, numerus ille, non constabit: ideoque, in eo, fuit recensitum.

*Qua in re Gregorius Nazianzenus,
Hiero-*

46 DE GENEALOGIA

Hieronymo (discipulo suo *Hier. Descrip. Ecclesiast. c. 12. 7.*) & Augustino, *Oratione 44. in sanctam Pentecosten*, præluxit: ubi de Christo, novo Adamo, sic ait; *Qui juxta retrogradam Luca descriptionem, à veteri, & sub peccato constituto, Adamo, septuagesimus septimus, numeratur.* Et ante Nazianzenum Epiphanius, in compendiarie *Oratione, de fide Catholica*, libris contra hæreses, subnexa, Gr. pag. 456. Lat. 146. *Catalogus (inquit) numeri infertur, usq; ad Christi adventum. Etenim ab Adam, usque ad Noë, transierunt generationes decem: & à Noë, ad Abraham, aliæ decem: ab Abrahamo verò usque ad Davidem, generationes XIV. à Davide verò, ad captivitatem, generationes quatuordecim. Ut sint ab Adamo, usque ad Christum generationes sexaginta due.* Hæc ille in numeris ab Adamo ad Davidem, Lucam: à Davide

Davide ad Christum, Matthæi (cujus meminerat) compendium sequitur. Ac Cainanem, in secunda decade, complectitur: alioqui ea, non constabit.

Ubi obiter etiam decas secunda, in Latina versione Bezæ mutilata, è Græco (ut fecimus) supplenda. Ideoque minus aptè de Cainane à D. Paræo concluditur; *His rationibus, non dubiè ostenditur, aliquanto post Hieronymi tempora, quocunque modo, in codices Græcos (Lxx. interpretum, & aliorum, intelligit) & Lucam, irrepsisse. Neque fortiter satis eruditus scriptor, Beda, in Lucam ait; Neque in Genesi, neque in Verbis dierum, invenitur; sed Arphaxad, Sela vel Sale, filium, nullo interposito, genuisse perhibetur. Sic enim habes; Porro Arphaxad vixit triginta annos (librarii error videtur, ac corrigendus quinque &*

48 DE GENEALOGIA

que & triginta annos) & genuit Sale.
 Itemque in Paralipomenon ; Arphaxad
 autem genuit Sala : qui & ipse genuit
 Heber. Soite ergo, beatum Lucam, hanc
 generationem, de septuaginta interpre-
 tum editione, sumpsisse, ubi scriptum
 est, quod Arphaxad, centum triginta
 quinque annorum, genuerit Caian : &
 ipse Caian, cum centum triginta suc-
 rat annorum, genuerit Sela. Sed, quid
 horum sit verius, aut si utrumque ve-
 rum esse possit, Deus noverit, Hæc
 Beda : cujus dubitationis ratio, jam
 satis discussa. Atque hætenus, de
 Luca & Mosis, in Patriarchis recen-
 sendis, consensione.

CAP.

CAP. III.

*De Matthæi & Prophetarum,
convenientia prima, in Regibus.*

AD reges verò quodd attinet, *Matthæum* oppugnant adversarii, & in eorum recensione, à *Prophetis* discrepare, duobus (sed non ejusdem ponderis) *argumentis*, demonstrare conantur.

Prius enim, ac levius, in eo situm est, quod ille cap. 1. 8. *Oziam*, *Jorami*: Sacra verò, ex adverso, historia ipsum, *Amaziæ* filium, 2. *Chro.* 26. 1. affirmet. Sed hoc, minoris est momenti, & ab eruditis, rectè solutum. Siquidem hæc duo, quæ inter se committere conantur, diversa sunt; non adversa. *Amazias* enim *Oziam* (*Azariam* quoque nomina-

C

cum

50 DE GENEALOGIA

tum, 2. Chro. 15. 7. cum 30) genuit
tanquam pater, proximè: Joramus
verò, ut abavus, per pronepotem A-
maziam, remotè 1. Chron. 3. 11. 12.
Quo modo posterì, non solùm pa-
trum suorum, sed avorum etiam, fi-
lii passim, in Sacris literis, nuncu-
pantur. Quod autem Matthæus
tres reges interpositos, omittat, nul-
la id factum est historiæ læsione, sed
opportuno, ad memoriam (in tes-
saradecadum Matth. 1. 17. concin-
nitate) juvandam, compendio.

Alterum verò, de regibus, Iosia
& Iechonía, argumentum videtur
gravius; ac majori difficultate, non
paucos, melioris notæ, interpretes,
conturbavit. Matthæus enim versu
11. ait; *Iosias verò genuit Iechoniam,*
& fratres ejus, in deportatione Babylo-
nica. contra verò Propheta 1. Chro.
3. 16. Iechoniam, Iehojakimi fili-
um, asse-

um, asserit: unde dissensionem eorum, liquere objectant.

Cui difficultati bifariam, à priscis posterisque theologis, occurritur. Quidam enim, *Antecedens* illius: alii verò *consequentiam*, pernegant.

Antecedens quidem, quod ea, quæ obtenditur, non sit genuina Matthei lectio, ob verborum illorum, in vulgatis exemplaribus, mutilationem: qua contigit, ut una, à Matthæo, inter Iosiam & Iechoniam, posita generatio, succedente descriptorum vitio, sit prætermissa. Idque, ex eo demonstrari, censent, quod, in hac genealogia, ab Euangelista (ut ipsemet versu 17. concludit) à Davide, ad Babylonicam transmigrationem, generationes quatuordecim, & inde, ad Iesum Christum, totidem sint recensitæ. Ideoque totidem, im recta lectione, contineri.

52 DE GENEALOGIA

Neque enim ullo modo verisimile est, quenquam sanæ mentis, existisse scriptorem, nedum Evangelistam, qui in hujusmodi paucorum nominum colligenda (non dicam describenda) summa, potuerit hallucinari. Atqui, si vulgata illa lectio valeret, in alterutra (secunda videlicet, aut tertia) tesseradecade, una generatio, ad numeri integritatem, perspicuè desideraretur. Quæquum, vetusto librariorum errore, sit rejecta, ea rursus, non levi conjectura, aut codicum, incertæ fidei, lectione, sed ex Matthæi (rationem numerorum rectè subducentis, & ita, Dei providentia, corruptelæ occurrentis) manifesto indicio è Sacra historia, in pristinum locum, restituenda.

Ac propterea aliam pleniorē ac genuinam lectionem proferunt; sed,
re ipsa

re ipsa convenientes, nominum varietate, discrepant.

Quidam enim, hac ratione, inaccurate, hujus Genealogiæ, exemplaribus, post illa verba, *Iosias autem, genuit Iechoniam*, legendum censent; *Ἰεχονίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν*. *Iechonias autem genuit Iechoniam*: quod videlicet Ioakimus, filio suo Iechoniæ, fuerit etiam cognominis. Quæ sententia, ab Epiphanio (hæresi octava, contra Epicuræos) proponitur. Quamvis (ut rectè ait Beza) in ipsa recensione, patrum & filiorum (nisi, quod arbitror, corruptus est codex) halucinetur. Suam autem Epiphanius sententiam, hac ratione, comprobat; Et nemo (inquit) de hoc ambigat, imo potius miretur, exactam rationem, hoc loco, utiliter studiosis expositam, qui, Christianæ doctrinæ gratia, sincera exemplaria, contingere volunt. Qui sanè

C 3

statim,

54 DE GENEALOGIA

statim, cum utilitate, benevoli esse cogentur, ubi lucrati fuerint dictum hoc, quod à quibusdam, indoctis rerum Evangelicarum, ad ambiguitatem, velut emendandi gratia, deletum est. Nam quum Sanctus Matthæus, trifariam enumeret generationes, & ab Abraham, usque ad David, recenseat quatuordecim generationes: duo priores numeri, clari reperiuntur, nullum defectum habentes: ad Iechoniam enim tempora continent. Verum tertius numerus, non item, quatuordecim generationum, reperitur (ut, iuxta successionem nominum, complementum habeat) sed decem & trium. Nam aliqui Iechoniam, cum altero Iechonia, reperientes, numerum duplicatum, esse putaverunt. Non erat autem duplicatio; sed numerus clarus. Ex nomine enim patris, filius nominatus fuit, Iechonias Iechonia. Itaque detracto, pro pietatis studio, uno nomine,

mine, ex ignorantia, defectuosum fecerunt propositum argumentum, juxta numeri, quatuordecim nominum, promissionem, & multi experimenti habitum, corruerunt. Haftenus Epiphanius, & restituta lectionis primus modus.

Alter verò est hujusmodi, Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸ Ἰακείμ. Ἰακείμ δὲ ἐγέννησε τὸ Ἰεχονία. *Iosias autem genuit Iakim. Iakim autem, genuit Iechoniam.* quæ lectio, & sacre 2. Reg. 26. 6. historiæ, consonat: & , antiquorum exemplarum fide, stabilitur.

Primum enim *Jacobus Faber Stapulensis*, scriptor eruditus, postquam Christi genealogiam, ad Matth. 1. hac serie, produxisset, subjicit; *De hac, locutus videtur, & sacer Hieronymus. Estque omnium numerus, XLII. Hac quoque habetur, ex vetusto arche-*

56 DE GENEALOGIA

typo Græco : ubi *Ioakim* (qui nobis
deest) vicefimo octavo loco, ponitur. Et
hæc tēſaradecadum ordinatio, cum ex
antiquis, tum ex 1. Par. 3. deſumpta,
magis veritati, & menti Evangeliftæ,
congruere videtur. Hactenus Faber,
Cujus archetypo, manuſcriptus at-
que antiquus codex Græcus deci-
mus quartus, in Græca Novi Te-
ſtamenti, majori forma, à Roberto
Stephano, anno M D L. editione
adhibitus, & ad oram hujus verſus
citatus, accedit : ut cap. i. propo-
ſuimus. Quam etiam lectionem,
in ipſo genealogiæ contextu, Hen-
ricus Stephanus, in accuratiſſima
ſua, Novi Teſtamenti Græci, anno
M. D. Lxxvi. editione, expreſſit.

Quemadmodum, hac in re Pariſiis.
Simon Colinaus, anno M. D. xxxiv,
ſua induſtria (niſi quod, pro *Ἰωάννης*,
plenius, cum Stapulenſi, habet
Ἰωάννης)

Γωαχέμ) antecessit. Utramque
 verò, cum Epiphanii (nisi potius
 sit Hieronymi, de quo postea) tum
 Fabri, lectionem (quasi simili, in-
 ter se, probabilitate nixam) præ-
 clarus ille theologus, *Martinus*
Bucerus, ancipiti licet sententia,
 comprobavit. Sic enim ad Mat-
 thæi cap. i. 17. ait; *Secunda tessara-*
decas, incipiens à Salomone, in *Iechon-*
ia finitur. Quem, nisi repetas, & ca-
 put constituas tertia, ea non habebit ge-
 nerationes quatuordecim. Unde duos.
Iechonias, hoc est, patrem *Ioachim*, &
 filium *Ioachin* (qui vocatus, *Iechan-*
ja) fateamur oportet: aut quòd, scri-
 ptorum vitio, pro *Ioachim*, patre *Iechan-*
ja, irrepsit *Iechonias*: ut, eodem, &
 pater, & filius, nomine legantur. Nam
Faber Stapulensis (eruditione & pietate,
 venerandus senex) meminit hoc loco, ex
 veteri quodam archetypo Græco, ubi nos

58 DE GENEALOGIA

Iechoniam habemus, legi Ioacim &c. ita, si posteriorem Iechoniam, filium prioris intelligas; constabit & hæc tertia tessaradecas, habens suas generationes quatuordecim: sive hic Iechonia nomine, vocatus fuit, sive irrepsit id nominis, pro Ioacim. Pater enim, secundam tessaradecadem finiet: & filius, tertiam incipiet. Hactenus Bucerus. Eandem etiam, Fabri & codicis Roberti Stephani, lectionem, biblia Gallica postrema, & Germanica Piscatores, & priores Bezae, Novi Testamenti, editiones, tanquam genuinam, expresserunt: & in sua Harmonia, cum Calvinus, tum Kemnitius, verisimilem censuerunt. Atque hæc de primo Responsionis modo, qui, in negatione Antecedentis, consistit.

Quo modo, rejecta illa, quæ obicitur lectione, tanquam scriptorum vitio

vitio depravata, Mathæi veritas, illæsa conservatur.

Alter verò modus, concessio Antecedente, agnitæque ea, quæ opponitur, vulgoque extat, lectione, *Consequentiam*, tanquam infirmam, sed diversa sententia, negat. *Quidam* enim utrimque, & versu 11. & 12. Jechoniam intelligi, & à Josia, ut avo, mediatè genitum, dici: & quasi in angulo constitutum (ob duplicem conditionem, regiam, ante transportationem, & post eam, privatam) pro duplici genere, censi statuunt. Quæ opinio, est *Augustini*, De consensu Evangelistarum, lib. 2. cap. 4. & *Quæstionum Evangelicarum*, lib. 2. cap. 5. Sic etiam, *vetusti auctoris*, in Matthæum, *homilie Latina*, Chrysostomo adscriptæ. Sed hanc opinionem Matthæi, de numero genera-

60 DE GENEALOGIA.

tionum, cap. 1. 17. definitio, non admittit. Siquidem, nominis & hominis unius, repetitio, generatio duplex, dici non potest.

Alii igitur accommodatius, eodem Iechoniæ nomine homonymo, duos diversos homines, designari, censent. Ut Iechonias, priori loco, sit pater, nempe Ioacimus: posteriori verò, filius ipsius, Iechonias dictus. Idedque hæc verba, & cum sacra historia, & cum tessaradecadum, versu 17, supputatione, ad amussim conveniant. Quæ sententia, est *Ambrosii*, in Luc. 3: & *Hieronymi*. Quam *Lyranus* sequitur, & in Annotationibus suis, proponit *Erasmus*, & *Beza*, in postrema, Annotationum Novi Testamenti, editione (priori sua sententia ac lectione ingenuè repudiata) similiter recitat ac probat, quum ait,
omnium.

omnium autem appositissimè, Hieronymus in hunc locum; Sciamus (-inquit) Iechoniam priorem, ipsum esse, quem & Ioakim: secundum autem filium; non patrem. Quorum prior per K. & M, & sequens, per C H & N, scribitur. Quod, scriptorum vitio, & longitudine temporum, apud Græcos Latinosque, confusum est. Hæc illa rectissimè. Quibus Bezae verbis illustrandis, addi potest consentanea Hieronymi, è Commentariis in Dan. cap. 1. sententia; Et ob hanc (inquit) causam, in Evangelio, secundum Matthæum, una videtur deesse generatio: quia secunda Ιεσααδίας, in Ioakim, desinit, filio Iosæ: & tertia incipit à Ioakin, filio Ioachin. Quod ignorans Porphyrius, calumniam struit Ecclesie, suam ostendens imperitiam: dum Evangelista Matthæi, argueretur, falsitatem.

62 DE GENEALOGIA

Hæc ille. Eamque, post Bezam, aliosque pios & eruditos theologos, *Benedictus Aretius*, sententiam, sibi arridere, Commentariis in Matthei cap. 1. profitetur. Atque hæc quoque, de *altero*, *Responsionis* ac conciliationis, *modo*, disseruimus. Uterque enim (nimirum siue, objectionis propositæ , Antecedens : siue Consequentiam, rejiciamus) verisimilis est , & Apostolum perspicuè, ab objecto falsi crimine, vindicat , ac tuetur.

Neque fanè video, quomodo alterutrum, solidè queat confutari : idque plenius ac planius, ex eorum, quæ opponuntur, examine penitiori, elucebit.

Nam, quod Beza, primum illum (quem initio probarat) modum quo, legendum statuitur ; *Iosias autem genuit Ioakimum*. *Ioakimus autem*

autem, genuit Iechoniam, & fratres ejus &c.) cum Historiis sacris, minime congruere, cenlet: quod hæc, nullos Iechoniæ, Ioakimi filio, fratres attribuant: illud aliquam, prima fronte (si quorundam 1 Chron. 3. 16. versionem audiamus) veri speciem prætendit; sed, liquida veritate, destituitur. Quandoquidem contrarium, ex eo loco, non obscurè, colligi potest: ut D. Piscator etiam rectè judicavit. Idque ipsa historiæ verba (per ellipsin copulæ, &, reddenda) demonstrant; *Filii verò (inquit) Jehojakimi Iechonia filius ejus: (&) Tsidkia filius ejus.* Nam, si Jehojakim habuit filios: ergo Iechonia filius ejus, habuit fratres, aut saltem fratrem: Tsidkiam (nimirum junio-rem, patruo suo, 1 Chron. 3. 15, cognominem) & posteros illius (qui

64. DE GENEALOGIA

(qui licet in sacris literis, quòd pater ipsorum, non esset primogenitus, pro more reticeantur) fratrum etiam nomine, consueta usurpatione, continentur. Quemadmodum Abrahamus, se, fratriq; sui filium, Lothum, Gen. 13. 8. *fratres*, nominat : ob communem Therachum patrem, licet dispari gradu : primo quidem, Abrahami ; secundo verò, Lothi, cujus erat avus, Gen. 11. 31. Similiter Jechonias ; non solum Tsidkiam habuit fratrem, ut ex eodem patre, eodem gradu, ortum ; sed etiam filios ipsius, tanquam patruus : ut pote, ab eodem patre Ioakimo, sed inæquali gradu, prognatos.

Quare proposita, sententiæ Matthæi, in integrum restitutio, permanet verisimilis, & retundendis, adversariorum Evangelii, calumniis, opportuna;

opportuna; non tamen (ut *Piscator* appellat) necessaria. Utpote quum, sine illius subsidio, ex altera, cum Hieronymo, explicatione, non incommoda conciliatio, instituatur.

Idque ex duarum, quę occurrunt, *difficultatum* discussione, constabit. *Prima* est, sumi quidem ab Hieronymo, Ioakimum, filio suo Iechonię, fuisse cognominem; sed non probari. *Altera* est, quod hoc modo, genealogię catena, præter Scripturę morem, indignè dissolvatur: si connexio illa; Ioakimus, verò, genuit Iechoniam, desideretur. Quę ratio, tanti est momenti, ut Epiphanium (sicut antea ostendimus) commoverit, ut verba illa; *Iechonias*, verò, genuit *Iechoniam*, ab indocto aliquo homine, emendandi studio, deleta, &, ad integritatem loci, restituenda, asseruerit.

Veruntamen

66 DE GENEALOGIA

Veruntamen, si accuratius scrutarī lubeat, rem utrinque, in vado esse, comperiemus.

Primum enim, quum reges Iudæorum, non pauci (pro gentis suæ more) fuerint binomines, aut etiam trinomines: quid vetat, quominus Ioacimus (licet Eliacim quoque 2. Reg. 23. 34. dictus) commune insuper, cum filio suo Iechonia, habuerit nomen: idque Matthæo, per Spiritum Dei, mentem calamumque, imbuentem ac dirigentem, innotuerit? Præsertim quum similia, in prima Lucæ, cum Mose, concilatione, à nobis proposita sint exempla.

Deinde insolens non est, ut, in genealogiis interdum, connexio laxetur, & ita generatio, quodammodo innuatur potius, diversi nominis indicio; quàm exprimatur. Siquidem

dem illustria illius, in Sacris literis, extant documenta : ut , ex primo Chronicorum libro, apparet. Postquam enim cap. 3. 17. dictum est, *Salathiel, filius ejus*, omissa connexion hac ; *Filii verò Salathielis*, subjicitur, *Et Malchiram, & Pedaja &c.* quod, ab eruditis Hebræorum magistris, observatum : ut *David Kimchi*, ad illa verba ; *Omnes* (inquit) *illi filii Salathielis* : quod , compendiosa via, complectitur. Neque ait , *Et filii Salathielis* : quia res intelligebatur, quod recenseret patrem , & filios ejus omnes. Hæc Kimchi.

Ideoque non est μέγα λίαν ἀίημα (ut *Piscator* censuit) quod clarissimi viri, *Tremellius* & *D. Iunius*, sua interpretatione ac paraphrasi, eodem modo declararunt. Præsertim quum Scriptura, disertè, in Salathielis posteritate describenda (ut postea apparebit)

68 DE GENEALOGIA

apparebit) patrocinetur , Sed, ne dubitationis ullius amplius sit locus, idem clarissimè, duobus aliis, ex 1. Chron. 6. exemplis , demonstratur. Postquam enim , in filiorum Ceathi, genealogia, versu. 24. dictum esset ; *Tachath, filius ejus, Uriel, filius ejus, & Schaul filius ejus,* coepta ac consueta negligitur connexio, nempe ; *Et Elkana, filius ejus.* Sequitur enim , versu 25. ; *Et filii Elkana, Hamasai.* Similiter versu 27, *Eliab, filius ejus, Ierocham, filius ejus, Elkana filius ejus* : omittitur connexio ista ; *Schemuel filius ejus* : ut sequentia ostendunt. Additur enim versu 28 , *Filii verò Schemuelis, primogenitus Veschni &c.* Ideoque insignes illi (quorum modo meminimus) interpretes, paraphrasi sua, claritatis causa, utroque loco, connexionem suppleverunt. Utque

connexionis,

connexionis, utraque interruptio, ex re ipsa (uti jam ostendimus) elucet: sic etiam, ex repetita, & ordine retrogrado, plenius connexa, in sequentibus, versu 33. & 36, genealogia, manifestè convincitur. Ubi & illud, obiter observandum, quum non pauci, in hac genealogia recensiti, fuerint binomines, in repetitione illius, prius nomen, cum altero; in plerisque, permutatum. Adeo ut inde, nominis Ioacimi, cum Iechonia synonymo (de quo ante disseruimus) commutatio, minus insolens videri debeat.

Quare, etiam hac ratione, facta tectaque esse poterit Hieronymi, sine lectionis Matthæi mutatione, responsio. Quæ sibi (ut videtur, ob simplicitatem, & lectionis illius, quæ frequentissima est, conservationem) primas vendicat: altera
verò

verò, commoda ratione, secundas. Utile enim est (ut alicubi rectè monet Augustinus) diversas, ac probabiles, unius loci controversi, expositiones concurrere, ut eo fortius, adversariorum tela retundantur: & imperitioribus, uberius satisfiat. Idque, in hujus difficultatis discussione, mediocriter factum, speramus.

Nam scrupulus ille reliquus, qui, ex illis verbis, ἐπὶ τῆς μητοικεσίας Βαβυλῶνος in *transportatione Babylonica*, concipitur: ab eruditis interpretibus, satis commodè est sublatus.

Quum enim *objicitur*, eam orationem, cum historia sacra, non convenire: ut quæ, secundum Dei promissionem 2. Chron. 34. 28. Iosiam, aliquot annos, ante captivitatem Ioiakimi 2. Reg. 24. 1. obiisse

obiisse commemoret : ideoque in captivitate genuisse , verè dici non possit : illud (inquam) opportuna constructione , diluunt . Quod videlicet, vox ἐπὶ *in* , non ad verbum remotius, *genuit*, sed ad proximum, *fratres ejus* , trita pronominis , τῶν, & verbi substantivi, ellipsi, hoc modo referatur, τῶν γεγονότων ἐπὶ τῆς μετοικεσίας, qui fuerunt, in deportatione Babilonica : seu , tempore illius : ut Beza , D. Iunius , & Piscator , eruditè observarunt.

Veruntamen, quid si etiam, quod obtendunt , obtinerent ad versarii, ea verba, non aliò, quam ad vocem, *genuit*, referri oportere, Matthæum non læderent : quum, alia interpretatione, succurri queat. Nam licet vox ἐπὶ , cum Genitivo juncta, sæpius voci *in* , cum Ablativo, Latinis , respondeat : frequenti tamen
 antiptosi

72 DE GENEALOGIA

antiptosi (non secus atque si Accu-
 sativum regeret) pro ἐς sive ἐς in
 & ad (cum quarto casu) usurpatur.
 Quemadmodum ad illustre illud
 Homeri Iliados γ versu 5 , de grui-
 bus , exemplum ; πέτονται, ἐπ' ὠ-
 κειανόιο ῥοάων volant ad oceani fluen-
 tia , Eustathius monet, vocem ἐπὶ,
 eodem sensu, maximè apud histori-
 cos, usitatam. Nec immeritò : ut
Herodotus & Thucydides , historia-
 rum principes, demonstrarunt. Ille
 quidem edit. H. Steph. l. 1. pag.
 1. ἀποπλέοντες ἐπ' Αἰγύπτῃ Ab-
 navigantes in *Aegyptum*, & pag. 25.
 ἐπὶ κραφίῃς ἔλκων in officinam ful-
 lonis irahens. Et lib. 2. pag. 58.
 ἐπ' Αἰθιοπίης item ἐπὶ Συρίῃς ad
Aethiopiam : ad Syriam, &c. Hic
 verò, edit. Steph. l. 1. pag. 12. &
 19. ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκῳ domum
 versus

versus reversi sunt : cui simile pag. 18. & 29. & 36, ubi ter occurrit. Et pag. 20. ἀφικνῶνται ἐπὶ Θράκης perveniunt in Thraciam. Quæ constructionis significatio, apud Evangelistas frequens : ut Johan. 6. 21. ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς pervenit ad terram : & 21. 11. εἰλκυσε ἐπὶ τῆς γῆς traxit ad terram : & quod Luc. 8. 6. ἐπὶ τῷ πέτρῳ : illud ver. 13. eodem sensu repetitur; ἐπὶ τῆς πέτρας in (vel super) petram : sic Mar. 4. 31. ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς quum seminatur in terram : Lucæ 13. 19. exponitur, ἔβαλεν εἰς κήπον jecit in hortum. & Mar. 14. 35. ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς idem, quod Matt. 14. 8. ἔπεσεν ἐπὶ τῷ γλῶ, cecidit in terram. Sic ἐπὶ cum genit. & cum accusat, eodem sensu ; Apoc. 7. 1.

74 DE GENEALOGIA

& 14, 15. 16. & 2. 26. cum. 13. 7. Sensus igitur, hoc loco, Matthæi esse poterit, quòd *Iosias, Iechoniam* (nempe seniore, hoc est Ioakimum) genuit, non in transportatione; sed *in*, sive ad, *transportationem Babylonicam*: ut ita, non tempus generationis, sed consecutus atque observandus, tristis geniti eventus, indicetur. Aut (quod *Tremellius*, ad Syrum Matthæi interpretem, monet) ut vox *in* pro sub, vel *circiter*, accipiatur: hoc est, quum, deportatio illa, immineret: ut etiam *Lyranus* exponit. A quo sensu, vocis ἐπὶ, pro ad usurpatæ, significatio non abludivit: ut Joh. 21. 1. ἐπὶ τῆς θαλάσσης ad mare Act. 25. 10. ἐπὶ τῷ βήματι ad tribunal: & ver. 26. ἐφ' ὑμῶν ad vos: ἐπὶ σοι ad te.

Quibus,

Quibus, vocis *μετὰ post*, appo-
 sita oppositio, egregiè convenit,
 quodd videlicet antea, generationes
 captivitatem (quæ in Ioakimo cœ-
 pit) præcedentes , fiat expositæ :
 quibus, eam subsecutæ, subnectan-
 tur. Quemadmodum versu 17. ait;
A David usq; ad transportationem
Babylonicam, generationes quatuorde-
cim : & post transportationem &c. At-
 que ita concinna erit sententia, ut
 verba illa, ἐπὶ μετοικεσίας in (vel
 ad) *transportationem*, ad Ioakimum
 (Iechoniæ primi nomine intelle-
 ctum) solummodo referantur : &
 reliqua illa, & fratres ejus, per pa-
 renthesin sint inserta. Quemadmo-
 dum postrema interdum verba (ubi
 res postulat) ad remotius antece-
 dens, pertinent : ut Gen. 10. 12.
inter Niniven & inter Celachum : illa
(Ninive scilicet) est civitas maxima,

76 DE GENEALOGIA

aliisque locis (quos eruditi interpretes ibidem , & alibi , observarunt) constat. Deinde fieri etiam potest , ut verba illa , *in deportationem* , ad proximum antecedens , synedochicè referantur. Quia fratres ipsius Ioacimi , in deportationem geniti , non omnes quidem , sed Tsidkias , ut frater proximus , & huius filii , ut fratres remoti. Hoc tamen discrimine , quod hi , in deportationis aditu , cæsi : ille verò , deportatus 2. Reg. 25. 7.

Quocirca hoc modo , *prima* Matthæi , in *regibus recensendis* , cum historia sacra , consensione asserta , ulterius procedemus.

C A P.

CHRISTI.

CAP. IV.

D. E

Matthæi cum Prophetis, convenientia secunda, in ducibus.

Siquidem, alia de Salathielis & Srobabelis, ducum posterorum, origine, succedit (sed minori discrimine) *controversia.*

Nec enim, divinam genealogiæ auctoritatem, attingit; sed rectam illius, & quorundam, Veteris testamenti locorum, sententiam. Nam de Salathielis genere, Matthæus versu 12. sic ait; *post transportationem verò Babylonicam, Iechonias, genuit Salathielem: idemque antea, à Propheta, 1. Chron. 3. 17. consen-*

D 3

taneè

78 DE GENEALOGIA

taneè traditum ; *Filii verò Iechonia, Assir, Schealthiel filius ejus.* Ubi obiter hoc notandum, quod quidam, vocem Hebræam, *Assir*, non esse, hoc in loco, nomen commune, sed proprium, arbitrantur. Quomodo Lxx. interpretes, *D. Kimchi* ac *prisci* (ut ait) *Hebraorum magistri*, vetus ac *vulgata* Latina versio, *Santes Pagninus*, *Cornelius Bertramus* *Lucubrat.* *Franketal.* cap. 6. alique non pauci, acceperunt.

Alii verò, communi vocis significatione retenta, *vinctum*, interpretantur : ut, ex *D. Luthero*, & *D. Junio*, aliisque apparet. Utrovis autem modo, intelligamus, genealogia Christi, cum historia sacra, perspicuè congruet. Sed hoc discutitur ; An *Iechonias* propriè, an verò inpropriè, *Salathielem* genuisse, dicatur. Prius affirmant, *ve-*
teres

teres *Rabbini* : ut *David Kimchi*, in *Commentariis*, ad 1 *Chron.* 3. attestatur : & *Hieronymus*, in suis ad *Jer.* 22. *commentariis*, agnoscit. *Natus* (inquit) *est*, de *Ioakim*, *Iechonias* : de *Iechonia*, *Salathiel* : de *Salathiel*, *Sorobabel* : & per ordinem venit ad *Christum*. *Posterius* verò inter alios *Tremellius* & *D. Junius*, amplectuntur. Quorum sententiam & argumenta, *Biblia Gallica* postremo recognita, *Germanica Piscatoris*, & *Cornelius Bertramus*, *Lucub. Franketal.* cap. 6. sequuntur. *Sententiam* autem ira proponunt ; quod *Iechonias*, *Salathielem*, tanquam sanguine proximum, habuerit successorem : ipsumque propterea, per metaphoram, genuisse dicatur. Idque, duobus argumentis, stabilire nituntur. Quorum prius est, quod *Iechonias*, sine liberis obierit. Ut

80 DE GENEALOGIA

Ieremiæ vaticinio cap. 22. prædictum, contendunt : *alterum* verò Salathielem, filium fuisse Neri, ex Nathanis posteris, Luc. 3. 27. ideoque Iechoniæ (ex Salomonis genere, oriundi) filium, non nisi improprie, appellari.

Verum, si quis id rectè expendat, & propositam, hujus sententiæ, *hypothesin*, sanè Scripturæ usu minimè probari : & *argumenta* illius, nervis destitui, comperiet.

Nam, ad *hypothesin* quod attinet : quam sententiæ suæ (velut firmam & extra controversiam positam) substernunt, quasi, *gignere*, idem interdum, ac successorem in regno habere, denotaret, prorsus videtur insolens.

Excipiunt quidem Tsidkiam, licet patrum Iechoniæ, nihilominus filium (similitudine quadam, cum filio)

filio) ob fucceffionem in regno, 1.
 Chron. 3. 16, nominari. Sed hoc
 omnino alienum eft : partim à fco-
 po, nobis præpofito : quia non de
 filii (quæ minus latè patet) fed,
 de gignendi voce, difceptatur : par-
 tim, à Sacrarum literarum phrafi:
 quæ, novam illam, *filii* significatio-
 nem, nequaquam agnofcit. Neque
 loci circumftantia, hoc flagitat : fed
 potius, tanquam omnino importu-
 num, & à perpetuo, in genealogiis,
 ordine abhorrēs, adverfatur. Quum-
 que verfu 15. Tfidkiam, cum fra-
 tre ipfius Iehojakimo, Iofixæ filiis
 accenfuerit : quonam, quæfo, colo-
 re, idem rurfus, fequenti verfu, Ie-
 choniæ filius, hoc eft, Iehojakimi
 nepos, recenfebatur ? Ordinis fanè
 ratio, patrum diverforum mentio,
 & genealogiæ (fucceffionem ge-
 neris, non regni, profitentis) infi-

tutio, diversos homines ; sed ejusdem nominis (priori loco, patrem ; posteriori, fratris ipsius filium) propriè intelligendos arguit. Unde *hypotheseos* memoratæ, *infirmitas*, satis conspicitur.

Neque est, cur *argumenta*, quæ, ad eam fulciendam, obtenduntur, nos moveant : quum peræque appareant invalida : licet prius, altero sit speciosius.

Nam, quod ex *Jeremia* cap. 22. 30. Iechoniam liberis caruisse, ideoque Salathielem, filium illius, propriè dici, non posse, *objectant* : bitariam diluitur. Quippe neque antecedens *Propositio*, est certa : neque *Consequentia*, necessaria.

Propositio enim, cum insignibus auctoribus, iustaque ratione, negari potest. Nam vox Hebræa *Gnharriri* (qua Ieremias, eo in loco, utitur)

tur) à generali sua significatione, per metaphoram, translata, non uno modo, intelligi potest. Siquidem ea, à verbo *Gnharar* (ejusdem cum affini voce, *Gnhara* Psal. 137. 7. significationis, ut *Rabbi Salomo*, ad Gen. 15. 2. testatur) derivata, propriè, *destructum*, notat: unde, concinna (ob similitudinem) metaphora, ad infelicem ac miserum, transfertur: & quidem, vel liberis, vel patria bonisque, destitutum. Prima significatio Gen. 15. 2. & Levit. 20. 20. 21. altera verò (ex antiquissimorum interpretum, sententia) Ieremiæ cap. 22. 30. usurpatur. Id quod succinctè, in hujus loci explicatione, complexus est Hieronymus; *Pro sterili* (inquit) *in Hebræo scriptum est, Hhariri: quod Aquila prima editio, sterilem: secunda, ἀναύξητος, id est, non crescentem:*

84 DE GENEALOGIA

*Symmachus, vacuum: Lxx, & Theodotio, abominabilem & abdicatum, interpretati sunt. Haëtenus Hieronymus. Cæterum Græcè, apud Lxx, est ἐκκήρυκτον, voce præconis exterminatum, extorrem: & (ut Hesychius exponit) ἀπόβλητον abjectum. Unde, ex horum interpretum sententia, apparet primùm, illam Jeremiæ vocem, non solùm, improlem; sed etiam extorrem atque abjectum, significare posse: ac deinde, hoc loco, ita intelligi oportere. Quæ etiam declaratio, cum sententiæ circumstantiis, egregiè conspirat. Hæc enim versu 28. præcedunt; *An simulacrum contemptum, quod dispergitur, esset vir iste Conja? An instrumentum, in quo nulla delectatio? Cur ejecti essent ipse & semen ipsius, & projecti in terram, quam non norunt?* Sequitur versu 29. *O, terra,**

O. terra, terra, terra, audite verbum Iehovæ, & 30. Sic ait Iehova; scribite verum istum Gnhariri (qui) non prosperabitur, in diebus ejus: quia non prosperabitur, de semine ejus, quisquam, sedens in solio Davidis, & dominans amplius in Iehudam. Quibus verbis, miseria Iechoniæ, per ejectionem è terra sua, ac projectionem in alienam: & regni amissionem perpetuam, describitur: atque ita revera, Gnhariri ejectus, demonstratur. Unde, Propositionis objectæ, imbecillitas, apparet.

Deinde, licet ea veritati congrueret, Consequentia tamen (seu conclusionis, cum antecedente, connexio) nondum esset necessaria.

Quia non absolutè, sed ratione præsentis, ante captivitatem, status, improles, intelligi posset: & ex manifesta, genealogiæ illius,

1. Chron. 3. 17. & Matthæi 1. 12. descriptione, intelligi deberet. Si quidem clara Scripturæ loca, non ex ambiguis & obſcuris, ſunt exponenda: ſed hæc contra, è claris ac diſertis, illuſtranda.

Nam locis indicatis, Iechonias, & genuiſſe, & filios habuiſſe, diſertè, pro genealogiæ more, aſſeritur: improles ve.ò à Ieremia (ut volunt) dictus, ambigua voce, nominatur. Quoniam ſic dici poteſt, vel in præſentia, vel in poſterum.

Id quod clariffimi viri, *Tremellius* & *Iunius*, interpretatione ſua, agnoverunt: quum, ambiguitatis huius tollendæ gratia, ad vocem illam *Gnhariri* (quam, liberis carentem, vertunt) ne quis, de præſenti tempore, acciperet, vocem, *fore*, minus recta (ut res ipſa evincit) paraphraſi, de ſuo addiderunt.

Quippe,

Quippe , & verba antecedentia , verlu 28. & consequentia , Iechoniæ *semen* (hoc est prolem) disertè attribuunt ; sed ipsi simile, *Gnhariri* abjectum atque infelix. Id quod tandem D. *Piscator* , re melius perpensa , in postrema sua , *Analysis Matthæi* , editione , observavit : ac Iechoniam filios habuisse (ex evidenti hac seminis attributione) ingenuè profitetur , ac priorem suam sententiam (ut loquitur) retractat. Nam quod in suis (ad illa Ieremiæ verba) *Notis*, interpretes, ante memorati, semen Iechoniæ, de gente ipsius , exponunt : omissum optarim. Quis enim non videat, quam illud sit coactum , & à Sacrarum literarum phrasi , dissentaneum ?

Denique , quid si etiam, hæc *seminis* Iechoniæ , inculcata abesset mentio:

mentio : & vox illa , *fore* , adesset , ac carentem liberis fore , comminaretur Deus , nondum consequentiæ necessitas liqueret. Notum enim est , poenarum hujusmodi , comminationes , solere esse , non absolutas ; sed , tacita pertinaciæ conditione , circumscriptas : ut celeberrima illa Dei , per Ieremiam , cap. 18. 7. 8. sententia : & illustra Ninivitarum , aliorumque , exempla demonstrant. Quo modo veteres Hebræorum doctores (ut D. Kimchi , ad hunc locum testatur) hanc , de liberorum defectu , sententiam , non absolutè , sed hac conditione , nisi resipiscerent (ut Ninivitis accidit) propositam : serio autem resipuisse (ideoquè filios illi , 1. Chron. 3. adscriptos , carcere exemptum , folioq ; , præ cæteris , sublimi decoratum) tradiderunt.

Quod

Quodd autem Piscator, in candida sua, pristinae sententiae, retractione, Iechoniam propriè filios habuisse, agnoscit: illud rectè quidem, ex feminis (ut ostendimus) adscriptione, probat: sed quòd, filiis carentem fore, cum nonnullis interpretatur, idcirco dictum, quòd nullus eorum, in regno esset succellurus: illud commodè potuisset reticere. Quippe, neque ex verbis Ieremiae, firmiter id concluditur: neque usu Scripturae (quæ talem filii significationem, ut paulo ante dictum, ignorat) stabilitur.

Atque hæc, de *primi argumenti*, *solutione* varia: unde constare satis arbitror, Salathielem, non impropria, atque insolenti omnino, significatione, à Iechonia, genitum dici, sed propriè; quod, è semine illius, fuerit progenitus.

Alterum

Alterum verò obiectum argumen-
tum, adeo leve est, ut mirandum sit,
viros gravissimos complures, eo
potuisse commoveri. Nam licet
verum sit, Salathielem (quem Lu-
cas recenset) filium fuisse Neri,
non alium : inde tamen minimè
efficitur, idem de Salathiele, apud
Matthæum, statuendum : quum sub
iisdem nominibus, diversi homines;
ac diversi generis, describantur.
Matthæus enim, Salomonis : Lu-
cas contra, Nathanis posteros, e-
numerat : ut rectè *Africanus*, alii-
que Patres orthodoxi, censuerunt :
&, in sua *Retractione Piscator*, sin-
cerè agnovit.

Ac propterea, non est absolum,
quòd Salathiel, à Luca, filius Neri:
à Matthæo contra, Iechoniæ pro-
les; statuatur : ut etiam ex Soro-
babele, Salathielis filio, utrimque
diverso

diverso, liquere potest. Salathiel enim Matthæi, Iechoniæ filius, genuit Sorobabelem, per filium Pedajam 1. Chron. 3. qua de causa Agg. 1. 1. 12. 14. & 2. 3. 24. & alibi sæpe, *Salathielis filius*, hoc est nepos, nominatur. Contra verò Salathiel Lucæ, filius Neri, non nepotem, sed filium habuit, Sorobabelem: quia Lucas, in genealogia, nullos præterit, ut rectè in *Retractione*, à *Piscatore*, observatum. Neque obstat quicquam, quòd utrimq; similiter Salathiel, Sorobabelis pater, declaretur. Siquidem familis, duorum aut plurium, hujusmodi nominum, eodemque ordine succedentium, concursus, accidere potest sæpius: &, in sacris etiam genealogiis, reperitur. Nam de duobus, vel hæc ipsa Lucæ genealogia, fidem facit: quoniam, ut

versu

versu 24. ait, *Matthati, Levi*: sic in aliis duobus, eorum posteris, recensendis, versu 29. similiter habet; *Matthati, Levi*. De pluribus verò, 1.Chron. 6. 7. & 8. legitur; *Amarias, genuit Achitub, Achitub, genuit Sadocum*: idemque, de quatuor eorum nepotibus, totidem vocibus, versu 12. iteratur.

Quamobrem, ex hisce omnibus, constare satis arbitror, Iechoniam Salathielis patrem, verè ac propriè, extitisse: neque alia ratione, Matthæi verba; *Iechonias autem, genuit Salathielem*: *Salathiel autem, genuit Sorobabelem*, quàm propriè, accipienda, de filio natura, non aliter. Idque eruditè Augustinus, Quæstionum in Deuteronomium cap. 46. coniecit. *Sorobabel (inquit) qui fere est vigesimus, sursum versus, à Joseph,*

Ioseph, apud Lucam: apud Matthaeum autem, undecimus. Qui propterea, idem ipse esse, creditur: quia pater ejus, apud utrumque Evangelistam, Salathiel invenitur. Quamvis fieri potuerit, ut alius fuerit, eodem nomine, habens ejusdem nominis patrem: cujus & ille habuit. Nam, & inde sursum versus, diversi sunt. Alium quippe, habet Sorobabel, avum, apud Lucam, qui est Neri: alium, apud Matthaeum, qui est Iechonias. Atque ita superius nusquam, est consonantia, quousque venit ad David, apud Matthaeum, per Salomonem: apud Lucam, per Nathan. Haecenus Augustinus: Ex quibus, Matthaei, non minus, quàm Lucæ, cum Prophetis consensus, apparet.

94 DE GENEALOGIA
CAPVT V.

DE

*Mutua, Matthæi & Lucæ,
congruentia.*

R Eliquum est igitur, ut *mutu-*
am, horum Euangelistarum,
in Christi genealogia, congruentiam,
adversus impiorum insultus, pro vi-
rili, vindicemus. Hac enim ratio-
ne commodissimè, putida illa, *Fau-*
sti Manichæi, calumnia, qua *litem*,
Matthæi & Lucæ, *infinitam & inter-*
minabilem, (*August. contra Faustum*,
lib. 3. cap. 1) traduxit, diluetur: & ar-
gumentorum quæ, ab hostibus, ob-
jectantur, vanitas elucescet.

Sic enim illi *argutati* sunt; Mat-
thæus Iosephum, à Iacobo, è Salo-
monis posteris, genitum asserit:
Lucas

Lucas verò, eundem, Heli, ex Nathanis familia orti, filium affirmat: ideoque, è diametro, inter se dissident: quum fieri nequeat, ut unus, duorum, è diversa prosapia, patrum, sit filius.

Verum, quum duplex, verborum Lucæ, versu 23. constructio ac distinctio, esse queat: una, ut τῷ Ἡλὶ, cum Ioseph, construatur: altera, ut ab eo, segregetur: ita bifariam quoque, responderi potest. *Priori* enim modo, Antecedente concessio, *negatur*, diversa ratione (ab hisce quidem, propter synonymiam: ab aliis verò, ob latentem homonymiam) *Consequentia*.

Sunt enim nonnulli, qui diversis, Jacobi & Heli, nominibus, unum eundemque, Iosephi patrem binominem, recenseri arbitrantur.

Verum, longa illa, diversi generis, numeroq;

numeroque dispar, differentium nominum, continuata, apud Lucam, series, synonymiam illam, minimè admittit : ut eruditè, ab *Augustino*, *Quæstionum Evangelicarum* lib. 2. cap. 5. demonstratum.

Quare *alii* accommodatius, homonymia, vocis filii, explicata, Evangelistas conciliant, & consequentiam adversariorum confutant.

Filius enim (ut distinctè agamus) alius, *natura* ortus dicitur : qui, è semine patris, genitus : alius contra, *lege* acquisitus. Ac natura filius esse potest, qui non sit lege acquisitus : lege verò, nemo potest esse, unius filius, qui non sit etiam alterius (vel saltem ejusdem: vide *Lucian. in Αποκρυφισμένω*) natura. Lege porro fit filius, vel gentium communi : vel Israëlitis propria.

Communi gentium, vel omnino,
per

per adoptionem : vel quodammodo , per conjugium ; quo gener, focer ac socrus , & privignus , vitrici (ob debitam eorum curam, ac potestatem quasi paternam) filius dicitur. *Propria* verò Israëlitis lege, jure vindicis , Deut. 25. 5. 6. filius appellatur. Qua lege , proximus, consanguineo suo, sine prole, defuncto, ducta ipsius vidua , ad familiam , ab interitu vindicandam, prolem, defuncto accensendam, succitare tenebatur. Unde satis liquet , optimè fieri posse, & sæpius contingere, ut idem filius, duos habeat patres, unum natura, alterum lege.

Quemadmodum , Ephraim & Manasses , filii fuerunt Iosephi, natura : Iacobi verò, adoptione. Gen. 48. 5. Et Esther natura, alterius adoptione, Mardochei patru, filia,

E

Esth.

98 DE GENEALOGIA

Esth. 2. 7. indicatur. Sic nurus Nahomi, aliis matribus genitæ, Ruth. 1. 8 : conjugii tamen, cum filiis ipsius, ratione, filiæ ejusdem, versu 11. & 12. nominantur. Ac filias Jacobi, Gen. 37. 35. ad nurus etiam referunt Hebræi, in Bresith Rabba, teste Galatino, de arcanis Cathol. verit. lib. 7. cap. 12. Et ita Rabbi Salomo, ex R. Nechamja, ad eundem Mosis locum, exponit. Quod alii tamen aptius, ad filiam genuinam & neptes (quibus nonnulli, nurus annumerant) retulerunt. Similiter ob conjugii, cum matre, reverentiam, ac quasi patriam potestatem, Iosephus, Christi pater, non natura (ut vulgò perperam opinabantur) sed conjugii, cum matre Christi, jure ac more vitrici, ab ipsamet genitrice, Luc. 2. 48. nuncupatur. Denique, si legem vindicis spectamus,

mus,

mus, Obedus, natura ac genitura, fuit Boozi, è Rutha (Machlomi improlis, vidua) filius: & simul, pro vindicis lege, posthumus & acquisitus, Machlomi filius. Cujus rei gratia, Obedus, matris hujus Nahomi, filius (hoc est nepos) Ruth. 4. 17. celebratur:

Quare, ex hisce, liquere satis, arbitror, si Iosephus, ab Euangelistis, duorum filius (unius, natura; alterius, lege) recenseatur: nullam prorsus esse dissensionem. Quæ generalis responsio, ad confutandam adversariorum accusationem: sine ulla speciali distinctione, sufficeret.

Veruntamen longius, eruditorum hominum, processit industria: ut de Iosepho, primùm disquirent, utrius (è duobus istis patribus) *Iacobi ne, an verò Heli, legalis*
E 2
filius,

filius, existerit?

Ambrosius enim, suis, in *Lucam*, cap. 3. *Commentariis*, prius amplectitur: plerique verò, *posterius* (*Iosephum*, *Iacobi* fuisse filium, natura; *Heli* verò, lege) statuunt: idque, non obscuro discrimine, ab *Euangelistis*, indicatum. *Matthæus* enim, *gignendi*, utitur voce: quæ, filio naturali, convenit: *Lucas* verò, generaliore filii appellationem (quæ, de legali non minus, quàm naturali, intelligi potest) usurpavit. Quod primùm, *Aphricanus*, in sua, ad *Aristidem*, *Epistola*: ac postea, *Agustinus*, de consensu *Euangelistarum*, lib. 2. cap. 3. rectè observarunt.

In quo rursus, secundo responsionis gradu (quasi, tranquilliore statione) subsistere; & hujus disceptationis metam, majori consensione, figere potuissent: sed ulterius

rius progredi, & ad maiorem evidentiam, investigare maluerunt, *quamam lege*, an adoptionis, aut conjugii, aut vindicis, Iosephus, *filius* Heli, statuatur?

Primum enim modum, *Augustinus*, priusquam Aphricani (ut 2. Retract. cap. 7. agnoscit) legisset sententiam, cæteris prætulit : ac de filio adoptivo, Quæstion. Euangel. lib. 2. cap. 45. & Quæstionibus, in Deuteron. cap. 46. interpretatur. *Secundum* verò, *Galatinus*, De arcanis cathol. verit. lib. 7. cap. 12. *Matthæus Flacius Illyricus*, in Glossa Matth. 1. *David Hytræus* ad Matth. 1. *Kemnitius*, in Harmonia Euangel. cap. 3. & *Benedictus Aretius* Commentar. in Matthæum, denique *Piscator* in Bibliis, primaq; ad Matthæum, analysi, comprobant: ac filii nomen, de genero, exponunt.

nunt. Nam, quodd doctissimus *Calvinus*, neque cum natura ordine, consentaneum, nec tale exemplum, in *Scriptura*, usquam legi, ait: jam ante, ex *Ruth. 1. 8*, solutum. Sin autem objiciatur; non solere, in aliis genealogiis, generos, pro filiis, poni: non mirum, hîc aliter fieri. Quia in Christo, naturæ ordinem superante (quum, patre homine, careat) alia est ratio: dum quasi patris loco, vitricus substituitur: ut ita, ordo Christi, ad avum, deducatur. Tertium denique, post *Aphricanum*, *Origenis* coætaneum, *Patres Orthodoxi* plerique, sunt amplexi: eundemque tandem, lecto *Africano*, priori sua sententia abdicata, non solum, *Augustinus* lib. 2. *Retract. cap. 7. & 12 & 16.* sed etiam *Piscator* (candoris illius imitatione) in postrema, *Analyfis Matthæi,*

Matthæi, recognitione, est secutus.

Quam sententiam, *Hieronymus*, ad verba illa Matthæi, cap. 1. *Iacob autem, genuit Ioseph, succinctus est complexus. Hunc locum* (inquit) *objecit nobis Iulianus Augustus, de dissonantia Evangelistarum: cur Evangelista Matthæus, Ioseph dixerit, filium Iacobi: & Lucas, eum appellarit, filium Heli: non intelligens, consuetudinem Scripturarum: quod alter, secundum naturam: alter, secundum legem, ei pater sit. Scimus enim hoc, per Moysen, Deo iubente, praeceptum: ut si, frater, aut propinquus, absque liberis, mortuus fuerit, alius accipiat uxorem, ad suscitandum semen fratris, vel propinqui sui, Dent. 25. 5. Super hoc, & Aphricanus, temporum scriptor, & Eusebius Casarienses, in libris Διαφωνίας Εὐαγγελίων (in Eusebio legitur,*

συμφωνίας) plenius disputarunt. Hec Hieronymus, succinctè quidem; sed minus explicatè. Nam quum Iacob, Iosephi pater, longissimo, ad Davidem usque, majorum aliorum, intervallo, ab Heli fuerit remotus: quomodo, jure proximitatis, secundum Legem, prolem ipsi suscitare potuit? Quæ non exigua, hac in re, difficultas, *Augustinum* initio, ab hac sententia, ita absterruit; ut *Questionibus in Deuteronomium*, cap. 46. in hac verba proruperit; *Difficillimum autem videtur, non fuisse aliquem propinquiorem, qui duceret uxorem fratris sui, quàm cum, qui ex David, esset consanguineus, tam longinquo gradu, non aliqua infra propinquitate conjunctus. Quum sit, apud Lucam David, pene quadragessimus, à Ioseph: apud Matthæum autem, fere vigesimus septimus.*

Sed

Sed hic scrupulus, tandem Augustino (postquam Aphricani, de hac re, Epistolam ac traditionem, percepisset) est exemptus : ut 2. Retract. cap. 7. attestatur. Ideoque, majoris evidentiae causa, *Aphricanum* ipsum, nervosa brevitate, sese summam, in fine Epistolae suae explicantem (ex Historiae Ecclesiasticae, Eusebii lib. 1. cap. 8.) audiamus.

Matthan (inquit) qui, à *Salomone*, descendit, genuit *Iacob*. Mortuo *Matthan*, *Melchi* (qui, à *Nathan*, originem ducit) ex eadem muliere, genuit *Heli*. Fuerunt igitur, ex eadem matre, fratres, *Heli* & *Iacob*. *Heli*, sine libris, mortuo, *Iacob* illi semen excitavit, nato *Iosepho*, ipsi quidem secundum naturam secundum legem verò, *Heli*.

Quam historiam, non à Christianis, sed à Iudæis Christi consanguineis,

guineis, traditam asserit. Quare soluta, hoc modo, de generis, Heli & Iacobi, diffidio, objectione, Augustinus tandem (uti monuimus) *παλιωδίου* canens, in hac sententia acquievit.

Nam quod huic, secundo loco, obstare existimarat, quasi filio, ex suscitandi seminis lege, Deut. 25. 5. progenito, idem, cum legali suo patre, nomen debuisset imponi: ideoque hoc loco, non Iosephum, sed Heli, fuisse appellandum, illius imbecillitatem, Quæstionibus in Deuteronom. cap. 46: & tandem falsitatem, 2 Retract. cap. 12. agnovit.

Ad quæ, si attendisset diligentius, vir alioqui insignis, *Petrus Galatinus*, De arcanis Catholicæ veritatis, lib. 7. cap. 12. duo illa (ab Augustino retractata) argumenta, tanti non æstimasset, ut, eorum fiducia,

ducia, aliter sentientes, nimium falli, assereret,

Veruntamen, in Aphricani conciliatione, & in illius, ab *Ambrosio*, in *Lucam*, repetitione, hoc inest incommodi (ut etiam à *Cornelio Bertrano*, *Lucubrationum Franketalensium*, cap. 6. est observatum) quoddà à *Lucæ* verbis, non parum recedat. *Lucas* enim, *Melchi* proavum & *Heli* : contra *Aphricanus*, eundem, patrem constituit. Id quod primus, è priscis patribus (nisi fallor) *Beda*, comment. in *Lucam* cap. 3. animadvertit. Qui, *Aphricani* sententiam, recitans, ac pro *Melchi*, *Matthat*, ex *Luca*, concinnius reponens, ait; *Hæc Aphricanus*, his ipsis syllabis, profert, excepto, quod, pro *Matthat*, posuit *Melchi* quia fortassis, vel eodex vetus, sic habuit: vel in historia (in qua hæc didicerat).

eundem *Matthæum*, invenit esse *dionysium*. Hæc ille. Ac mirandum sane est, insignem eum, in *Aphricani* historia errorem, à vetustioribus Patribus, non animadversum : nisi forte, in amplectenda illius sententia, plus adhibuerint fidei (ob traditionem antiquam) quàm examinationis, ad accuratiorem rei notitiam. Quodd, non rarò accidisse, *Eusebius Histor. Eccles. lib. 3. cap. 36.* aliique rectè observarunt.

Porro *Aphricani* conciliationem, *Damasceus, Orthotoxæ fidei, lib. 4. cap. 15.* his verbis, interpolavit; *Ex serie igitur Nathan, filii David, filius Levi, genuit Melchi & Panthera. Panther, genuit Barpanthera, sic ab eo denominatum. Barpanther genuit Ioacim : Ioacim verò genuit sanctam Dei param. Ex serie filii David, Matthæum, duxit uxorem, ex qua, genuit Iacob.*

Mortuo

Mortuo autem Matthan, Melchi (qui erat, ex tribu Nathan) filius Levi, frater verò Pantheris, duxit uxorem Matthan, matrem quidem Jacob, & genuit, ex ea, Heli. Erant igitur, fratres uterini, Jacob & Heli. Jacob quidem, ex tribu Salomonis: Heli vero, ex tribu Nathan. Defuncto autem Heli, ex tribu Nathan, sine liberis, accepit Jacob, frater ejus, ex tribu Salomonis, uxorem ejus, & suscitavit semen, fratri suo, & genuit Joseph. Ioseph igitur, natura quidem, est filius Jacob, ex descensu Salomonis: secundum verò Legem, filius Heli, ex Nathan. Hætenus ille, sine Scripturæ, aut traditionis, indicio: quibus, Africani historia, non correctæ; sed corruptæ. Quoniam *minimè verum est*, (ut rectè, De arcanis Cathol. Verit. lib. 7. cap. 12. monuit Galatinus) Levi, genuisse Melchi & Panthera:

LIBRO DE GENEALOGIA

imo Melchi genuit ipsum Levi : ut, ex Luca, evidenter apparet.

Ceterum ex iis, quæ differuimus, liquere arbitror, non esse necessarium, ut certus aliquis, ex tribus, *legalium filiorum, modis*, definiatur (quum antiqua genealogiarum monumenta, hostium temporumque injuria, jam olim perierint (ut ostendit *Aphricanus Epist. apud Euseb. hist. Eccles. l. 1. cap. 8.*) ; sed, singulos eorum, verisimiles esse, ad dissensionis Evangelistarum, calumniam confutandam, suffecerit.

Qua de re, eruditè *Augustinus*, contra Faustum Manichæum, lib. 3. cap. 3. Nempe tota (inquit) in hoc quaestio est, quomodo potuerit, duos patres habere Ioseph ? Hoc enim, si fieri potuisse, demonstratur, nulla omnino causa est, cur quisquam, istorum Evangelistarum, in diversis generationibus enumerandis, falsum dixisse credatur.

Si

Si qui tamen nosse desideret, quænam ex tribus illis, de Heli, Iosephi patre legali, sententiis inter se comparatis, præferri mereatur? Dicam (salvo meliori iudicio) eam mihi videri, præferendam, quæ & simplicissima est, & incertarum hypothesisum, minimè est indiga, & Christi denique genealogiam (tanquam certum Evangelistarum scopum) propiùs attingit.

Quam laudem, primo loco, secunda, de Iosepho filio, hoc est, genero Heli, sententia, jure sibi vindicat. Prima verò, de filio adoptivo, expositio, secundas partes, flagitat. Neutra enim, incertis atque intricatis traditionibus, nititur: secunda verò sola, ad scopum genealogiæ, pertinet. Quocirca Augustinus, in priori sua opinione, tutius ac commodius, potuisset persistere: quam

quàm ut, ea retractata, ad Aphricani judicium implicatius, traditionis antiquæ, sed incertæ obtentu, declinasset.

Atque hæc, de *prima*, ad propositam objectionem, per *Consequentia-
negationem*, responsione.

Cui *alteram*, quæ, in *negatione Antecedentis*, non sine gravi ratione, consistit, subnectemus. Neque enim necessarium est, ut vox *Heli*, cum Ioseph juncta (ut communis fert opinio,) construatur: quum ab eo disjungi, & cum Jesu, commodissimè construi posse, non solum materiæ veritas, sed orationis etiam concinnitas, demonstret.

Idque jam olim, *Questionum veteris & Novi Testamenti*, cap 56. auctor (non Augustinus, cui illud opus vulgò attribuitur; sed eo, in Sacris literis, si Erasmo, ad Luc. 3. credimus

credimus, exercitator, addo tamen, nisi ab Ariano interpolatum sit opus, impurior, ut *Quest. 48.* patet) rectè percepit, sed, minus firma ratione, explicavit. Siquidem omnia, genealogiæ hujus nomina, immediatè cum Jesu (quasi singulis, copula, &, adjuncta esset) non autem, cum proximo, construere debere, contendit. Ac si Jesus, & Iosephi (opinionem) & Heli (reverentiam) ac reliquorum ordine patrum, atque Dei filius, designaretur. Videlicet, ut eo modo, Iesum simul, & horum patrum, Adamique filium, secundum carnem, & super hos omnes, atque ante omnem carnem, verum esse Dei filium, ad Photini (ut ait) confusionem, demonstraretur.

Sed hæc interpretatio (qua singula majorum nomina, non cum proximo.

114 DE GENEALOGIA

proximo suo ; sed cum infimo solum, construuntur) à perpetua, in genealogiis, sacris profanisque, describendis, consuetudine recedit. Ac propterea, ad Photini impietatem, & Africani, de Iosepho, legali Heli filio, sententiam (quod acriter conatur) confutandam, nequaquam opportuna.

Quare, alia ineunda est via : ut, neq; in orationem Euangelistæ, neque in materiam illius, impingamus. Quæ via (ut videtur) omnino futura est, si primùm parenthesis, ab illis verbis, *ὡς ἐνομίζετο* sine dubio cœpta : non iisdem tamen (ut fieri solet) sed sequenti voce, *ἰωσήφ*, terminetur. Deinde, licet vox *νομίζεσθαι* interdum, pro lege, aut more, receptum esse, Act. 16. 13. & apud bonos auctores non infrequenter, accipiatur : & Cornelius.

Cornelius Bertramus, Lucubrat.
Franket. cap. 6. eam interpretatio-
nem, hoc in loco, amplectatur; con-
suetam tamen, putandi, significatio,
ut quæ magis fluat, non immerito,
ab aliis præfertur.

Denique quamvis, vox Græca *ὡς*
(non minus, quàm, *ut*, Latina) pro-
priè quidem convenientiam quali-
tatis, seu similitudinem, ac *sicut*, de-
notet; frequentissimè tamen tem-
poris convenientiam, seu *quum*, de-
signat. Ac priorem significatio-
nem, prisci posterique theologi,
sunt sequuti: dabitur mihi interim
(uti spero) ab æquis, rei æstima-
toribus, venia, si alteram (quæ
plusquam vices, apud Lucam oc-
currit) suadente id ratione prætu-
lero. Loca autem sunt hæc *Luc. 1.*
23. & 44. & 2. 15. & 39. & 11. 1.
& 15. 25. & 19. 41. Idem Act. 1. 10.
&

LIB DE GENEALOGIA

7. 22. 10. 3. 17. 13. 18.
 25. 16. 14. 15. 18. 5. 19.
 9. 20. 18. 21. 12. 22. 25.
 27. 1.

Sic enim, Græcæ Lucæ verba, commodè, ac simplicitate minimè coacta, distingui, & clarius reddi posse, arbitramur; καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐλῶν τριάκοντα, ὡν (ὡς ἐνομίζετο υἱὸς Ἰωσήφ) Ἰσὴλ. Latinè; Et ipse Iesus incipiebat esse circiter annorum triginta, existens (quum putaretur filius Iosephi) (filius) Heli. ut, capite primo, interpretati sumus.

Nam hac ratione, primùm salebras illas evitabimus, quibus se (absit dicto invidia) & Erasmus, & Beza, viri alioquin doctissimi, implicuerunt. Idque ipsorum, quàm meis verbis, ad maiorem rei fidem, & cautionem, aptius cognoscetur:

Sic

Sic enim, in suis annotationibus, Erasmus; *Verum* (inquit) qui potuit esse, filius Ioseph, si putabatur tantum, & non erat? Unde res ipsa cogit, ut ad superiora referatur, & accipiamus, participium usurpatum, vice verbi infiniti: nempe ὡς pro εἶναι; Qui incipiebat esse. Quod sanè, non infrequens est, apud Græcos. Hæc Erasmus: quem, hac in re, sequitur Cornelius Bertramus, Lucub. Franket, cap. 6.

Beza verò, in suis Annotationibus postremis; *Hic locus* (inquit) paulo aliter, citatur, ab Epiphanio κτ' Εὐωναίων: & bis, κτ' τῶν ἀνοήτων. Legit enim, ἦν δὲ Ἰησοῦς ἀρχόμενος εἶναι ὡς ἐτῶν τριάκοντα, ὡς υἱός, ὡς ἐνομίζετο, & Ἰωσήφ. Id est; Iesus autem incipiebat esse, quasi triginta annorum, filius, (ut existimabatur) Iosephi.

118 DE GENEALOGIA

Iosephi. Hanc autem lectionem, maxime probo. Quia, si ὦν jungas, cum ἀρχόμενῳ, ut scriptum sit, ἢν ἀρχόμενῳ ὦν, durior erit hac loquendi formula, pro ἡρχετο ὦν vel εἶνα: eadem tamen est sententia, utramvis lectionem sequamur.

Haftenus ille: sed neutra circumscriptione, est opus: quum res sit salva.

Nam servata genuina vocis ὦν, significatione, & sede, ut cum τὸ ἡ' λ' (interjectis, parenthesi iuctis) construatur: neque acceptio participii, pro infinito, neque ulla, ex Epiphanio, lectionis novæ, substitutio, requiritur. Præsertim, quum recepta lectio, unanimi manusccriptorum codicum (ut ex Roberto Stephano, aliisque, constat) consensu approbetur.

Neque certæ ac genuinæ lectionis,

nis, argumentum est idoneum, hujus loci, apud Epiphanium, scriptio. Partim, quia patres orthodoxi, in referendis Sacrae scripturae dictis, neque verborum numerum, neque ordinem, semper observarunt; sed (Christi & Apostolorum, exemplo) sententiam sæpius appendunt ac recensent. Partim, quia verba subinde, non è stabili firmaque, codicis sacri, lectione; sed è labili, imo labente interdum, memoria, variè depromunt. Cujus varietatis exempla non pauca, in Patrum scriptis, (non minus, quàm aliorum) sunt obvia. Siquidem (ne longius abeamus) eadem Epiphanii, contra Ebionæos, tractatio (unde illa Lucæ lectio obtenditur) id convincit. Nam eadem pag. 27. editionis Græcæ, pro verbis illis matris Christi, Luc. 2. 48. τέκνον, εἴ
 ἔτι

ἐποίησας ἡμῖν ἕτας; ἰδὲ ὁ πατήρ σ' κ' ἄγω : hæc (verborum transpositione , non exigua) reponit ; ἡμῖν ἐποίησας τέκνον ; ἰδὲ ἐγὼ κ' ὁ πατήρ σ' . Sic pag. 71. pro verbis Christi Joh. 12. 23. ἐλήλυθεν ἡ ὥρα , ἵνα δοξαθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου . Venit hora , ut glorificetur filius hominis , alia , (celsipitante nonnihil memoria) substituit , νῦν ἔφθασεν ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ . Nunc venit gloria Dei . Similiter se res habet , in sequenti , apud Epiphanium , verborum Lucæ cap. 3. recitatione : quæ non è libro : sed è memoria , sententiam retinente , verbaque aliter referente , derivata . Id quod altera , κατὰ ἀνοήτων , tractatio (quæ est , de hæresi 31. aliàs 51. pag. 118.) ostendit . Ubi non bis (ut objicitur) eadem ,

eadem; quæ contra Ebionæos, verba; sed semel proponit: paulò verò post, aliter ac convenientius cum Lucæ verbis, sic memorat; ἦν δὲ ἐν ἐταῶν λ, ὡς ἐνομίζετο υἱὸς τῆς Ἰωσήφ, ἔξ ἧ λὶ, ἔξ Ματθαίου. Ubi vitium, aut librarii, aut memoriæ auctoris, Ματθαίου, pro Ματθαίου, scribentis. Quare varia Epiphaniï memoria, tanti non est ponderis, ut, constantem Lucæ lectionem, sua sede, dimoveat.

Deinde, huc accedit, fidei analogia: quæ, receptæ lectioni, magis patrocinator. Nam quid, obsecro, conferre potest, ad fidei confirmationem, aut vitæ institutionem, utilitatis, si postquam Euangelista Matthæus, prius Iosephî, ex Abrahamo, geneologiam explicavit: alteram rursus (sive legalem, sive naturalem, dicas) ejusdem, inde ad Ada-

122 DE GENEALOGIA

mum ulque, continuatam, Lucas
 adjiceret? Sin vero, Iesum, Heli
 (mediatè per matrem, virginem
 Mariam) filium statuerit : eaque
 ratione, ad avum (quia patre caru-
 it) referatur : inde evidentius, fi-
 des in Christum, à Davide, Abraha-
 mo, Adamo (secundùm promissio-
 nem, de semine ipsorum, caput ser-
 pentis contrituro *Gen. 3. 15.* gentes
 omnes beaturò *Ibid. 28. 18.* & in æ-
 ternum regnatura *Psal. 89. 50. Luc.*
1. 32. 33.) utrimque roboratur. Mat-
 thæus enim primus, Christi genea-
 logiam, Spiritus sancti (gradatim
 eam explicantis) ductu, partim at-
 que indirectè, per consequentiam,
 enarravit. Quippe, ut Iosephus ab
 Ahrahamo, Isaaco, Iacobo, aliisque
 Patriarchis, ac Davide denique, du-
 xit originem : ita & Christus : ut
 propositio Matthæi cap. 1. 1. *Liber*
generationis,

generationis, Iesu Christi, filii David, filii Abraham, demonstrat. Ideoque genealogia Christi, non simpliciter; sed secundum quid, ab Abrahamo nimirum, ad Davidem usque (communi, cum Iosepho, ratione) intenta ac proposita, describitur. Siquidem vulgò, ita indubitatum habebatur, Iosephum & Mariam, communem habere, è Davide, originem: ut neque capitales Christi hostes, Scribæ & Pharisei (genealogiæ Davidicæ periti) quum ipse, se Christum passim doceret, & filii Davidis laudem admitteret, invidentes licet, ausi sint denegare: neque Apostolis, idem docentibus, Act. 2. 30. 32. & 2. Tim. 2. 8. contradicere. Alioqui minimè tacuissent: quum id solum, non esse è Davide ortum, abundè suffecisset, ut, pseudo-Christum esse, con-

124 DE GENEALOGIA

vincerent: neque opus fuisset; ut, ex Galilæa, quasi natali solo, Ioh. 7. 41. 42. calumniam struerent, aut aliunde, falsos testes, adversus ipsum, subornarent.

Quum igitur, res ea adeo liqueret, descripta Iosephi, ex Abrahamo & Davide, genealogia: ex vera notaque hac (de generis, Iosephi & Mariæ, convenientia) hypothesi, sequitur, Iesum Christum, Mariæ virginis filium, ex iisdem quoque, progenitum.

Lucas verd, Matthæum sequens, eodem sapienti numinis afflatu, sed ulteriore gradu, directè procedit, enumerans non partim, sed omnino, Christi genealogiam: ut ea ratione, omnis exceptionis ansa, uberius in posterum præcideretur.

Quocirca antiquus ac doctus ille,
Questionum veteris & Novi Testamenti
(cujus

(cujus supra meminimus) *auctor*,
 Quæst. 56. eorum, qui post Mat-
 thæum, à Luca, non Christi, sed Io-
 sephi genealogiam, recitari putant;
 sententiam, *nec probabilem, neque u-*
tilem, acrius non nihil judicavit. Nam
 quamvis, ad fidei, in Christum,
 confirmationem, perparum condu-
 cere videatur, ad diluendam tamen,
 dissensionis Evangelistarum, in Io-
 sephi genealogia, calumniam, non
 prorsus inutilem esse, ostendimus:
 quamvis, aptior ac solidior respon-
 sio, sit adhibenda. Quod vidit e-
 tiam, eruditus ac celebris theolo-
 gus, *Martinus Kemnitius*: qui, in
 Harmonia Euangel. cap. 3. recen-
 sitis iis, quæ de Iosepho, Iacobi &
 Heli, filio, dicta sunt, subjicit; *Sed*
hæc omnia, absque ullo alio testimonio,
solo traditionum titulo, proponuntur: si-
cut Aphricanus (apud Eusebium lib. 1.

126 DE GENEALOGIA

cap. 6.) à Christi consanguineis , hac tradita, asserit. Quæ, forsàn à Iudæis, tunc ita sparsa fuerunt; ut haberent plausibiliorem occasionem & prætextum, illudendi fidei nostræ. Omnes enim opiniones, de Iosepho, sollicitæ sunt, & ipsi attribuunt duos patres, magno conatu, ex duabus ac prolixis lineis, deductos : quum tamen Evangelistæ expressè contestentur, Iesum, non esse natum, ex Iosephi semine. Interim, in tota illa genealogica disputatione, nemo sollicitus est, de familia Mariæ virginis : ex qua, Christum natum esse, verbum Dei tradit. Hæc vir ille, inter suos, doctrina & iudicio excellens.

Veruntamen, quia Kemnitii, aliorumque, sententia (quæ Iosephum, Heli filium, hoc est generum, dici statuit) cum ea, quæ ante, à nobis, de Iesu, Heli filio, (hoc est, nepote) proposita, in eo convenit, quòd

quoddam Christi, non Iosephi, genus recensetur: ita duo, quæ priorem oppugnant, argumenta, similiter hanc attingunt. Ac propterea, ut veritas reddatur illustrior, ea proponemus, ac pro virili, discutere conabimur.

Quorum prius, jam olim, ab hominibus profanis (qualis Faustus. Manichæus) objectum, ita colligitur; Elisabet, ex Aaronis familia, orta, Luc. 1. 5. Mariæ, matris Christi, cognata, Luc. 1. 36. nominatur: ac propterea, cum filio suo Iesu, ex eadem tribu, Aaronis ac Levi: non autem, ex Davidis ac Judæ genere, oriunda.

Verum, *negatione consequentia*, bifariam, ab orthodoxis, *respondere* solet. Quidam enim eam, non omnino, sed partim solum, negant: quoddam scilicet, quamvis prius illud membrum,

128 DE GENEALOGIA

Mariam, ex Aaronis familia, extitisse, rectè concludi putent : alterum tamen , quòd ideo, ex Davide, non sit orta , minimè consequi , affirmant. Utrumque enim , diversa relatione, probè consistere, statuunt. Mariam enim, paterno genere , ex Davide : materno, ex Aarone, extitisse : atque hoc modo , non illo, cognatam Elisabethæ , nuncupari. Atque ita sensit *Augustinus*, de consensu Euangelistarum, lib. 2. cap. 2. de Maria differens ; *Cujus* (inquit) *fœmina, quoniam nec sacerdotale genus tacetur* (insinuante *Luca*, quod cognata ejus esset, *Elisabet* : quam dicit, de filiabus *Aaron*) firmissimè tenendum est, carnem Christi, ex utroque genere, propagatam, & regum scilicet, & sacerdotum. Cui *Kemnitius*, *Harmon. Euan. cap. 3.* consentit, & , ex *Lutheri* sententia, concludens, ait; *At-*
que

que ita Christus, rex & sacerdos, natus esset, ex Maria, oriunda ex tribu regali, quòd ad paternam stirpem, & ex tribu sacerdotali, secundum maternam lineam. Sed prior hæc responsio, Apostoli verbis, quibus Christum, non ex sacerdotali, sed, ex Judæ tribu, ortum statuit, Heb. 7. 13. & 14. minus congruit,

Quamobrem alii negant, non partim, sed omnino, consequentiam: quòd etiam Elisabetha, patrem habuerit, ex Aaronis familia (unde, à potiori, denominata est) matrem tamen, ex Davide, ortam. Et hac demum ratione, Mariæ cognatam, nuncupari. Etsi enim filiæ (patre, sine filiis, defuncto) hæredes, lege Moïsi, obstringerentur, ne, extra suam tribum, nuberent, Num. 27. 8. & 26. 6. aliis tamen, non hæredibus, marito, è quavis tribu,

fociari (nulla id lege prohibente) fuit liberum. Idque illustribus piorum conjugum , regis Davidis & pontificum, Aaronis & Iojadæ, exemplis, demonstratum. David enim Michalem, Sauli Regis, è tribu Benjaminis , 1. Sam. 18. 27 : & Aaron. Elilabetham, Aminadabi, è tribu Iuda filiam, Naassonis sororem , Exod. 6. 23 : Iojada denique , Iosabatham , Ochoziæ regis Iudæ sororem, 2. Chron. 22. 11. duxit.

Qua observatione , duplex Epiphanii hallucinatio (contra Antidicomarianitas, pag. 441. edit Gr.) facilius poterit declinari. *Prima* enim est , cum ait ; *Nam hæ duæ tribus solæ , conjungebantur inter se, regia, sacerdotati : & sacerdotalis, regia.* *Altera*, cum addit ; *Sic etiam supra, in Exodo, Naasson, è Iuda tribunis, accepit*

accepit *Elisabeth*, seniore[m] filiam *Aaron*, sibi in uxorem. Adeo verum est, quòd, de memoriæ lapsu, antea monuimus. Sic autem (ut, ad rem, redeam) de *Maria* & *Elisabetha*, succinctè *Ambrosius*, Cognata ergo ; quia amba, *Israelita* erant : simul & cognata ; quia amba erant, ex tribu *Iuda*. Sed, quæ postea tandem subjicit ; Fuit enim verè & secundum carnem, regalis ac sacerdotalis familia, rex, ex regibus : sacerdos, ex sacerdotibus. Item, Quod *Matthæus*, per reges, ductam originem, comprobet : *Lucas* verò, per sacerdotes : non satis percipio, quomodo ea, & cum antecedenti sententia, & cum ipsa genealogiæ veritate, conveniant. Quemadmodum neque illud, quòd *Epiphanius*, eodem forte alludens, ait ; Secundum duos modos, *Maria*, cognata erat *Elisabetha* : Contra An-

tidicomarianitas pag. 441. An utraque igitur, ex utroque, Davidis & Aaronis, genere?

Atque hæc, ad *primi argumenti*, à profanis, hominibus objecti, solutionem.

Secundum verò, à piis ac doctissimis viris, opponitur: sed majori animi conatu, quàm rationum robore: ut res ipsa demonstrabit. Sic enim acrius *Calvinus*, in Harmonia. Eu angeliorum, judicat; Si, à *Maria genealogia*, *Salomo excluditur*, *Christus*, esse *Christus*, desinet: sed, quàm rectè, hoc judicium, probet, audiamus, & ad Scripturæ, rectæque rationis, trutinam expendamus: ne candida piaque sententia, atro, præclari viri, & in aliis accuratissimi, calculo ac præjudicio, indignè gravetur.

Sic autem procedit; *Quidquid enim*

enim de ejus genere disseritur, in solenni illa promissione, fundatum est; sedebit super thronum tuum, successor, qui perpetuò regnabit. Ego ero illi, in patrem, & ipse erit mihi, in filium. 2. Sam. 7. 12. 13. 14. Psal. 132. 11. Atque extra controversiam est, hujus aeterni regis, qui promissus erat Davidi, Salomonem fuisse typum. Nec Christo, aliter aptari potest promissio, nisi quatenus ejus veritas, in Solomone adumbrata fuit. Nunc, si ad ipsum, non refertur Christi origo: unde, vel qua ratione, censebitur ille, filius Davidis? Ergo quisquis, Salomonem expungit, ex Christi genealogia, simul promissiones, in quibus, agnosci debet, filius Davidis, obliterat ac delet.

Hæc probatio; sed minus proba est consequentia. Non enim, quicumque Christi regis est typus, propterea generis illius origo, existit.

134 DE GENEALOGIA

Siquidem Melchitsedec (quem Semum fuisse , recte in comment. Gen. 14. negat) Christi personæ, & regni æterni, fuit typus nobilissimus, Heb. 7. 1. 2. 3 : an ideo, ab ipso progenitum, statuemus ? Similiter quamvis Salomon, Davidis filius, & rex, solii æterni promissionem habens, 2. Sam. 7. 13. Christi, Davidis filii, ac regis æterni, fuerit typus, non ideo tamen, è Salomone ortum, consequitur. Neque Salomonis regnum, eadem ratione, ac Christi, in æternum duraturum: quum Christo, absolutè ; Salomoni vero ac posteris, cum conditione officii (quod neglexerunt) fuerit promissum. 1. Chro. 28. 7. & Psal. 132. 22. Idque adeo perspicuum est, ut ultro Calvinus postea profiteatur. *Primum*, quum sublatam, Ochoziæ morte, Salomonis stirpem, *probabile*

probabile (imo , plus quam probabile)
 statuit. Hoc enim si verum, quo
 jure, injuriosius dicetur, qui Christum,
 è Salomonis stirpe ac genere, or-
 tum negat ? Quanquam in eo, non
 minus hallucinetur : quàm quòd,
 Salathielem & Zorobabelem, Mat-
 thæi & Lucæ, eosdem esse (utrim-
 que Erasmus, à Pseudophilone An-
 nii deceptum, secutus) asseruit.
 Deinde idem, eò magis agnoscit,
 quò magis telum hoc, in se retor-
 tum, declinare conatur. Sic enim
 ait ; *Si quis objiciat, Iesum, non posse*
agnosci, Messiam, qui promissus erat,
nisi sit, ex Salomonis posteris, quem cer-
tum est fuisse typum Christi, in promptu
est solutio. Quamvis naturaliter, ex
Salomone, non fuerit genitus ; legali ta-
men ordine, censerì ejus filium ; quia, ex
regibus, originem duxit. Atqui, si
Christus, non est naturaliter, ex Sa-
 lomone

136 DE GENEALOGIA

homine *genitur*, quomodo genus & origo illius, ad ipsum referetur? Nec enim solutio illa, quæ adfertur, tam recta, quam prompta : quum nondum non solvat ; sed novo ac duplici errore (cum in sermonem Scripturæ, tum in sacram historiam, impingendo) validiorem reddat.

Nam *primum* (ut antea ostendimus) *gignendi* vox, (quam Matthæus, in genealogia, adhibet) ex Sacrarum literarum, & bonorum auctorum, usu, prolem procreare, non verò, successorem habere in regno, designat.

Ideoque distinctio illa, in genitum natura, aut ordine legali, fundamento destituta, corrui. Imo *filii* vocem (licet latius pateat) ea significatione, minimè usurpari, (ut cap. 3. monuimus) res ipsa evincit. Neq; enim Ioas, Ochoziæ
filius.

filius (quod statuit) idcirco dicitur , *quia gradu proximus erat, & natus, regni heres ;* sed , quia ex eo progenitus.

Licet enim (quod objicit) ab *Athalia sublatum* dicatur, *totum regnum genus ;* disertè tamen excipitur Ioas 2. Reg. 11. 2. qui eodem in loco , & versu 4. & cap. 13. 1. & 14. 13. & in genealogia 1. Chron. 3. 11. filius regis Ochoziæ, perspicuè definitur. Quemadmodum ejusdem adhuc lactentis, adversus *Athaliæ* crudelitatem, conservatio, prudenti ac tempestivæ, per amitam, surreptioni, & cautæ, una cum nutrice, in templo, occultationi, disertè attribuitur 2. Chron. 22. 11. Adeo ut , adversus tam evidentem Scripturæ historiam, leviculæ illæ , quæ offunduntur conjecturæ, parum habeant momenti.

Deinde,

138 DE GENEALOGIA

Deinde, neque Christus (ut ob-
tendit) legali ordine, regibus suc-
cessit; sed privatis. Quoniam post
Tsidkiam, ultimum Iudæorum re-
gem, non solùm regia majestas, sed
etiam regni externi jus ac potestas,
adempta. Ideoque duces Israeli-
tarum, sese, non minus verè, quàm
modestè, regum exterorum, servos.
Nehem. 9. 36. sunt professi: utpo-
te, & humano, & divino jure, à
regni potestate, exclusi. Humano
quidem, quia jure belli ac victoriæ
hostilis, & injuriæ rebellionis (à
Tsidkia perpetratæ) merito, sub-
jugati, regno ac libertate excide-
rant. *Divino*; quia justa Dei sen-
tentia, regnandi potestatem iis de-
tractam, solique Christo (sed spi-
rituali modo, Ioh. 18. 46.) reles-
vandam, Ier. 22. 30. Ezech. 12. 26.
decretum, asseritur. Quare, lega-
lis

lis ille, in regno, successionis, ad Christum, ordo (quem neque divina, neque humana lex, admittit) in genealogia Matthæi, non est observatus : sed natus, & ad Iosephum, ex Salomone ortum, deductus. Ideoque, licet, à genealogia Christi, & Mariæ, Salomon excludatur, eaque ad Nathanem referatur; hac tamen ratione, promissionibus de Christo (per Salomonis typum, adumbrato) propositis, nihil omnino derogatur.

Quæ sanè (ut existimo) si, vir optimus ac candidissimus, *Piscator*, perpendisset accuratius, priorem suam (de Christi maioribus, à Luca descriptis, & Iosepho, Heli genero, non propriè filio) sententiam (ut quæ virisimilior, & ad fidem in Christum, Davidis filium, confirmandam, aptior) cum ista, minus
consen-

140 DE GENEALOGIA

consentanea, in sua *Retractatione*, minimè permutasset; sed pleniori illa, quam exposuimus, parenthesi, correxisset. In eo tamen laudandus: quòd majori ulus cautione, minus impegerit: adeo ut, neque stirpem Salomonis, in Ochozia extinctam: neque Salathielem ac Zorobabelem, Matthæi & Lucæ, eosdem: neque genus legale, à Matthæo, sed naturale, recenferi statuerit.

Quare concludimus Christum non ex Salomone; sed ex Nathane, ducere originem: idque à Luca expressum, quum de Christo ait; *Existens (quum putaretur, filius Ioseph) (filius) Heli.*

Atque hætenus, *controversiarum*, de genealogia Christi, examen: ex quo, *Matthæi & Lucæ, & cum Prophe-
tis, & mutuam, inter ipsos, consen-
sionem*, pro tenuitate nostra, me-
diocriter

diocriter demonstratam, speramus. Faxit Deus: ut ad veritatis divinæ assertionem, & fidei confirmationem, interserviat.

Ne autem paginæ aliquot puræ superessent, visum est, brevem ac rudem, de lingua, qua Euangelium Matthæi scriptum est, dissertationem subicere, & amico singulari inscribere. Si otium fuisset, accuratius rem explicuissem: quare, ut benigni lectores, boni consulant, rogo.

F I N I S.

CHRISTIANITY

Christianity is a religion which
teaches that God is love, and
that we should love one another
as ourselves.

The Christian religion is based
on the life and teachings of
Jesus Christ, who is believed
to be the Son of God. His
teachings are recorded in the
Gospels, and his life is described
in the Acts of the Apostles.
The New Testament also contains
the letters of the Apostles, and
the Book of Revelation.

FLORA

Flora is the study of plants,
and the science which deals
with their growth, development,
and distribution. It is a branch
of biology, and is concerned
with the life of plants from the
simplest to the most complex.

D E

EVANGELIO MATTHÆI,

Quanam lingua sit scriptum,
DISSERTATIO EJUSDEM:

Clariss. ac consultiss. viro,
D. JOHANNI BRUNÆO,
J. U. Doctori, & Senatori Mid-
delburgensi, in perpetuum, a-
micitiaæ mutuaæ, monumen-
tum, dedicata.

Memorabilis est, de lingua,
qua, Euangelium Mat-
thæi, ab ipso conscriptum
est, controversia: qui-
dam enim, Hebræam; alii, Græ-
cam esse, contendunt. Ac prior
quidem sententia, si plurium au-
ctorum

244 DE EUANGELIO

et eorum consensum spectemus, primas obtinet; sin verò rei veritatem, posterior amplectenda : ut examen demonstrabit. Rationes enim ac fundamenta, prioris sententiæ (ut in certa capita redigamus) petuntur, partim à Patrum testimoniis: partim, ab eorum experientia.

Nam, ad Patres quòd attinet, constanter asserunt, Matthæum, suum Euangelium, Hebraicè scripsisse. Sic enim, proximus Apostolorum temporibus, *Papias* (teste Euseb. histor. Eccl. lib. 3. c. ultimo) ait; *Matthæus itaque Hebræa dialecto librum suum composuit : exposuit autem illum* (aut ut Græcè est, ἡρμηνεύσας αὐτὰ interpretatus est ea) quisquis, ut potuit.

Secundò *Irenæus* lib. 3. c. 1. *Matthæus* (inquit) in Hebræis, ipsorum lingua, scripturam edidit Euangelii.

Tertiò

Tertiò Origines, in primo Tomo in Euangelium Matthæi (teste Eusebio histor. Eccl. lib. 6. c. 24.) de Euangelio ait; *Primum scriptum est, à Matthæo &c: qui illud, fidelibus ex Iudeis, literis Hebraïcis, scriptum publicavit.*

Quartò idem Eusebius Histor. Eccl. lib. 3. cap. 21. attestatur. *Matthæus enim (inquit) quum primum Hebræis predicasset, & jam ad alios quoq; transiturus esset, Euangelium suum, patrio sermone, literis tradidit.*

Quintò Epiphanius, contra αλόγους, hæresi 151; *Matthæus (inquit) Hebraïcis literis scribit Euangelium.* Item hæresi 29. contra Nazoræos, de iis ait; *Habent autem Matthæi Euangelium perfectissimum Hebraïcè. Apud ipsos enim clarè, quemadmodum ab initio scriptum est Hebraïcis literis, adhuc servatur.* Non novi

G

autem

antem, an Genealogiam, ab Abrahamo, usque ad Christum, amputaverint. Et hæresi 30. de Ebionæis ait; Et suscipiunt quidem etiam ipsi Evangelium secundum Matthæum. Nam hoc solo etiam ipsi (veluti Cerinthus & Merinthus) utuntur. Appellant autem ipsum, Evangelium secundum Hebræos: sicut revera habet, quod Matthæus solus, Hebræicè & Hebræicis literis, in Novo Testamento, Evangelii editionem ac prædicationem fecit. Iam verò etiam aliqui dixerunt, Evangelium secundum Joannem, de Græca Lingua, in Hebræam, translatum esse & in Iudæorum gazophylaciis haberi, his videlicet, quæ sunt in Tiberiade, & repositum esse, inter Apocrypha: veluti Iudæi, ad fidem conversi, exactè nobis exposuerunt. Quin, & librum Actuum Apostolorum, similiter ex Græca Lingua, in Hebræicam, conversum, fama refert, illis in Gazophylaciis.

Phylaciis haberi : ut etiam ex hoc, Judæi hi (qui legerunt & nobis recensuerunt) in Christum crediderint.

Sextò *Athanasius*, in Synopsi factæ scripturæ, ait; *Euangelium secundum Matthæum*, ab ipso *Matthæo*, *Hebraicis literis conscriptum & editum est, Hierosolymis, interpretante Iacobo, Domini fratre, Hierosolymorum Episcopo.*

Septimò *Chrysostomus*, in *Matthæum*, homilia prima ait; *Matthæus &c. Euangelium* dicitur *Hebraicè conscripsisse.*

Octavò *Hieronymus*, præfatione in *Matthæum*; *Matthæus Euangelium, in Judæa, Hebræo sermone, edidit.* Sic in *Esa. c. 6. & c. 11. & 40. & 65. & in Ezech. c. 16. & alibi, & disertissimè, in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum, in vita Matthæi; Matthæus &c. Euangelium Christi,*

Hebraeis literis verbisq₃ composuit, quod, quis postea in Græcum transtulerit, non satis certum est, Porro ipsum Hebraicum, habetur usq₃ hodie, in Cæsariensi Bibliotheca : quam Pamphilus martyr studiosissimè confecit. Mibiq₃ quoq₃ à Nazareis, qui in Birsheia urbe Syrie, hoc volumine utuntur, describendi facultas fuit. Hæc ille.

Et, ut alios omittam non paucos, Theophylactus, in Matthæum, ait; Matthæus autem primus omnium scripsit Euangelium Hebræâ linguâ, propter Hebræos credentes, octo annos, post Christi ascensionem : transtulit autem Ioannes illud, ex Hebræâ lingua, in Græcam.

Deinde eadem sententia, altero argumento, ab experientia Patrum, probari potest. Primò, quia tempore Hieronymi, Euangelium Matthæi, Hebræicè ab ipso scriptum,
in

in Bibliotheca Cæsariensi extabat. Deinde, similia exemplaria habuerunt Nazoræi, & Ebionæi, quod Matthæi genuinum esse afferuerunt. Tertiò, Hieronymo facultas describendi, ab illis facta: ut, hæc omnia, ex superioribus liquent. Denique ipsemet Hieronymus, in Græcum & Latinum sermonem, transtulit: ut in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum, in vita Iacobi, asserit; *Euangelium quoq;* (inquit) *quod appellatur secundum Hebræos, & à me nuper, in Græcum Latinumq;* sermonem, *conuersum est: quo & Origines sepe utitur &c.* similiter in Matthæum c. 12. scribit.

Ex quibus, hoc modo, concludi potest: Constans & unanimis est Patrum consensus, Euangelium Matthæi, ab ipso scriptum Hebraicè, & olim experientia, & lectione

G. 3. Patrum,

Patrum, fide dignorum, hoc compertum est : ut ex antecedentibus testimoniis, apparet : ideoque, sine temeritate, negari non potest. Contra tamen, nonnulli Theologi insignes, sentiunt : quidam opinione, alii assertione.

Opinione quidem ; ut Erasmus, in Annotationib. in N. T. Matth. 5. 8. *ut donemus, inquit, à Matthæo Hebraicè scriptum Evangelium, quod ipsum, mihi non fit verisimile.* Et in Annotationibus ad c. 19. Matthæi, ait similiter ; *Si Matthæus Hebraicè scripsit : quod mihi non fit verisimile.*

Assertio verò eorum, qui Evangelium Matthæi, quod habemus, Græcè ab ipso scriptum esse statuunt, alia certa est, alia dubia.

Certa, vel simplex est, qualis Calvini, qui in Harmonia Evangeliorum ad Matth. c. 2. 6. Matthæi Evangelium,

Euangelium, Hebraicè scriptum esse, negat. Vel anceps; ut Cajetani: qui, in Matth. c. 1. 23. cum initio dixisset, *Euangelium hoc, non fuisse à Matthæo Hebraicè scriptum*, constat manifestè, ex Euangelii textu, tamen post difficultatem, ex testimonio Hieronymi contrario, objectam, ait; *forte Matthæus scripsit in utraque lingua. Hoc enim certum est, ex ratione dicta, Euangelium istud quod habemus, Græcè à Matthæo scriptum esse: quidquid sit, de illo Hebræo codice.*

Dubia verò est Bezæ assertio, in Annotationib. majoribus. ad eundem Matthæi locum: qui statuit, vel non scripsisse Hebraicè, vel Hebraicè & Græcè quoque scripsisse, vel alium, Hebræa. Matthæi, interpretatum.

Rationes autem, quibus ostenditur, Euangelium Matthæi, non esse

352 DE EUANGELIO

ab ipſo Hebraïcè, ſed Græcè, conſcriptum, ex ipſiſmet Euangeliiſ defumptæ, ſunt duæ. Prima eſt, apud Cajetanum, & Beſam, locis citatis, ex contextu Græco : in quo interpretatio eſt Græca, non ſolùm vocis Hebraïcæ, ut vocis Emanuel Matth. 1. 23 ; ſed etiam integræ ſententiæ Hebraïcæ ; *Eli Eli Lama Sabachtani* Matth. 27. Nam ſi Hebraïcè ſcripſit Matthæuſ Hebræiſ intelligentibuſ, defuit interpretatio : ſi verò defuit interpretatio, qua fide interpres potuit adjicere ? Nam quòd obtendunt quidam, Lxx interpreteſ interdum vocem Hebræam, cum interpretatione, ponere : ut, 1. Sam. 7. 12. Hebræum *Abenezer* ponunt, & exponunt Græcè : ut etiam Latinuſ interpres Hebræiſ nominibuſ *Ben-oni* & *Benjamin* Gen. 35. 38. ſimul Latinam interpreta-

tionem

tionem adjicit, illud, inquam, alienum est. Primum, quia hæ versiones non sunt authenticæ; ideoque majori libertate utuntur: cum contra Evangelium Matthæi Græcum, sit authenticum, citra controversiam. Deinde aliud est, nomen proprium interpretari (quod in illis versionibus interdum fit) aliud, integram sententiam Hebræicè ponere, & Græcè interpretari, quod neque à Lxx interpretibus, neque à Latino interprete veteri, ullibi præstitum.

Secunda ratio, contra Evangelium illud Hebræicum, est duplex. Una, à testimoniis Patrum: altera, ab experientia eorum, & Evangelii hujus materia.

Nam primò, testimonia illa objecta, ante à nobis posita, neq; sunt universalialia, neq; idonea ac fide digna.

G. S.

Non

Non universalia, quia non omnes asseruerunt. Nam & Chrysostomus non dicit, se hoc scire, sed se, ex fama tantum habere, ostendit, cum ait; *dicitur*: & quidam etiam veterum, inter adulterina scripta, recensuerunt: ut historia Eusebii lib. 3. cap. 22. testatur, cum ait; *Iam verò & Evangelium quidam, quod ad Hebraeos est, inter ista, (loquitur autem, in antecedentibus, de adulterinis) connumerant, quo potissimum delectantur hi, qui ex Hebraeis, Christum receperunt.* Et Beda in Lucam, de pseudo-Euangeliiis differens; *Inter quae, notandum, inquit, quòd dicitur Evangelium juxta Hebraeos (quo scilicet utuntur Nazoræi) non inter apocryphas, sed Ecclesiasticas numerandum historias.* Hæc ille.

Non idonea verò esse, testimonia illa Patrum, inde constat, quoniam
niam

niam vana credelitate, ut res ipsa docet, non autem scientia certa, veteres fuerunt inducti, ac seducti à Papias, scriptore quidem antiquissimo; sed (ut cum Eusebio, Hist. Eccl. lib. 3. c. ultimo loquar) exigui iudicii viro: qui multa fabulosa, leviter credita, posteris tradidit, multisque post se Ecclesiasticis viris, occasionem errandi, antiquitate sua, præbuit. Cum enim extaret Evangelium Hebraicum, Matthæi nomine probatum falso, quo Nazoræi & Ebionæi (ut ante ostendimus) utebantur, Papias ille, & reliqui Patres eum secuti, opere illo pseudo-Matthæi, aut non viso, aut non examinato, authenticum Matthæi falso crediderunt. Quod eò facilius fuit, quia plerique Patres, Hebrææ linguæ fuerunt imperiti, neque diligentes, in illo Evangelio requiren-

156 DE EUANGELIO

do : ut ex Epiphanii, hæresi 29. contra Nazoræos, testimonio anteposito, colligi potest, cum ait ; *non novi autem, an Genealogiam, ab Abrahamo, ad Christum usq³, amputaverint.*

Deinde, experientia idem evincit, & illius tantopere celebrati Hebraici Evangelii materia, sole clarius demonstrat.

Nam primò Epiphanius, cum hæresi 29. ut ante ostendimus, dixisset ; *Euangelium illud Matthæi perfectissimum, Nazoræos habere.* Apud ipsos enim clarè, quemadmodum ab initio scriptum est Hebraicis literis, adhuc servatur : paulo tamen post, melius edoctus, contrarium sensit. Nam in eodem opere, hæresi 30. non plenum, sed corruptum & mutilum, vocat & *Genealogiam Christi resectam,* ait : & , alia addita, testatur.

Deinde Hieronymus, idem confirmat,

firmat, disertis testimoniis. Ut in Matth. c. 12. vers. 13. ubi addit ac proponit verba illius Euangelii, à Matthæo aliena, illique affluta; In Euangelio, inquit, quo utuntur Nazareni & Ebionitæ (quod nuper in Græcum, de Hebræo sermone, transtulimus, & quod vocatur, à plerisq; Matthæi authenticum) homo iste, qui aridam manum habet, cementarius scribitur, & istiusmodi vocibus auxilium precans; Cementarius eram, manibus victum queritans, precor te Iesu, ut mihi restituas sanitatem, ne turpiter cibos mendicem. Tale additamentum, recitat Hieronimus, in Matth. c. 27; in Euangelio, inquit, cuius sæpe mentionem fecimus, superliminare templi, infinite magnitudinis, fractum esse atque convulsam, legimus. Hæc Hieronymus.

Accedit deinde, quòd illud pseudo-Euangelium habet historias, ex

158 DE EUANGELIO

aliis Euangelistis, conflatas, partim ex Luc. 24. 37. ad 41. : partim ex ver. 27. mutatis nonnullis, & aliis, quæ nullibi extant, assutis. Idque ex Hieronymo in Iesa. 65. in præfatione, liquet ; & partim in Catalogo scriptorum Eccles. in vita Ignatii, simile quid extat. Sic enim ait ; *De Euangelio, quod nuper à me translatum est, super persona Christi, ponit testimonium dicens ; Ego verò, & post resurrectionem in carne, eum vidi, & credo quia sit. Et quando venit ad Petrum & ad eos, qui cum Petro erant, dixit iis ; Ecce palpate me, & videte : quia non sum demonium incorporale : & statim tetigerunt eum, & crediderunt.* Quale etiam assumentum historiæ, apparitionis Christi, post resurrectionem, prolixum recitat Hieronymus, in vita Iacobi ; *Euangelium quoque (inquit) quod appellatur secundum*

cundum Hebraeos (& à me nuper in
 Græcum Latinumq; sermonem transla-
 tum est, quo & Origines sæpe utitur) post
 resurrectionem Salvatoris refert; Do-
 minus autem, cum dedisset sindonem ser-
 uo sacerdotis, iuit ad Iacobum, & ap-
 paruit ei: iurauerat enim Iacobus, se
 non comesurum panem, ab illa hora, qua
 hiberat calicem Domini, donec videret
 eum, resurgentem à mortuis. Rursumq;
 paulò post ait; Afferte ait, mensam &
 panem, & statim additur; tulit panem,
 & benedixit ac fregit, & dedit Iacobo.
 Iusto, & dixit ei; Frater mi, comedere
 panem tuum, quia resurrexit Filius ho-
 minis, à dormientibus.

Et Tom. 9. in epistolam Pauli ad
 Eph. c. 5. ait Hieronymus; In He-
 braïco quoque Euangelio, legimus
 Dominum ad discipulos loquentem;
 Et nunquam, inquit, leti sitis, nisi cum
 fratrem videritis in charitate. Denique
 Euange-

Euangelium illud, pro Matthæi genuino habitum, historiam mulieris peccatricis, quæ ad Christum deducta & accusata, continet (ut Eusebius histor. Eccl. lib. 3. c. ultimo ait) quam Iohannes c. 8. describit; sed verum Euangelium Matthæi, prorsus præterit. Ex quibus omnibus, maxima, pseudo-Euangelii, à Matthæi genuino, discrepantia, detractiōe, & additione varia, demonstratur. Quibus simul probandis, novum insuper, ab ineptis & impiis sententiis (quales tres sufficient) accedit argumentum.

Prima sententia, extat apud Hieronymum, commentariis in Micham. c. 7. sic enim Hieronymus ait; *Credideritque Euangelio, quod secundum Hebraeos editum nuper transtulimus: in quo, ex persona Salvatoris dicitur; Modo tulit me, mater mea,*
Spiritus.

Spiritus Sanctus, in uno capillorum meorum. Quod repetitur, in commentariis Hieronymi, in Ezech. cap. 16.

Altera sententia, est apud eundem in Esa. c. 11; *Sed juxta Evangelium eorum, quod Hebræo sermone conscriptum, legunt Nazaræi; Descendit super eum fons omnis, Spiritus Sancti: & Paulo post; Porro in Evangelio (cujus mentionem fecimus) hæc scripta reperimus; Factum autem est, cum Dominus ascendisset de aqua, descendit fons omnis Spiritus Sancti, & requievit super eum, & dixit ei, Filii mi, in omnibus Prophetis, expectabam te, ut venires, & requiescerem in te. Tu enim es mea requies, tu es Filius meus primogenitus, qui regnas in æternum.*

Denique hisce addatur quod recitat Hieronymus. Tom. 2. dialogo contra Pelagianos, lib. 3. *In Evangelio (inquit) secundum Hebræos (quod è Chaldaico*

162 DE EUANGELIO

è Chaldaico quidem Syroque sermone,
 sed Hebraicis literis, est scriptum) quo-
 utuntur usque hodie Nazareni, secun-
 dum Apostolos (notanda est hæc sen-
 tentia Hieronymi, Euangelium il-
 lud, non verè esse Matthæi, sed,
 secundum Apostolos, dici) sive, ut ple-
 rique autumant, juxta Matthæum,
 (notetur hoc dici, ex aliorum sen-
 tentia, quam jam non probat Hie-
 ronymus) quod etiam in Casariensi
 Bibliotheca habetur : narrat historia ;
 Ecce Domini mater & fratres dicebant
 ei, ecce Ioannes Baptista baptizat in
 remissionem peccatorum, eamus, bap-
 tizemur ab eo. Dixit autem iis, quid
 peccavi, ut vadam, & baptizer ab eo?
 nisi forte hoc ipsum, quod dixi, ignoran-
 tia est. (notetur hæc blasphemia)
 Et in eodem volumine ; Si peccaverit
 frater in verbo, & tibi satisfecerit, se-
 pties in die suscipe eum. Dixit illi Si-
 mon.

mon discipulus, septies? Respondit Dominus, & dixit ei, etiam ego dico tibi, usque septuagies septies. Et enim in Prophetis quoque, postquam uncti sunt Spiritu Sancto, inventus est sermo peccati. Hæc ille.

Unde apparet, ex tam multis sententiis, ac narrationibus, nihil cum Matthæo, congruere penitus. Ex quibus omnibus, pseudo-Euangelii illius Hebraïci, à priscis tanto pere commendati, discrepantia & dissidium, ab Euangelio Matthæi, maximum apparet: ideoque jure meritoque, ut humanum figmentum ac pseudo-Euangelium, qualia multa olim fuerunt (ut docet Origenes Tom. 2. præfatione in Lucam, & Eusebius lib. 3, c. 22. & Epiphanius hæresi 46.) respiciendum. Hæc de Euangelio Matthæi à priscis memorato.

Nam.

Nam, quæ nostra tempestate, in lucem prodire, diversa Matthæi Evangelia Hebraica : à Munstero, & Mercero, Latinè reddita : ea nihil habent genuinum. Nam, ut toti antiquitati fuere ignota : sic styli sui indicio, additione, ac detractio- ne quadam, & maxima, inter se, varietate, satis arguunt, à Judæis di- versis, & eruditione disparibus, è Græco, aut Latino esse translata : ideoque nullam mereri auctori- tatem. Qua de re, viri præstantissi- mi Iohannis Merceri, iudicium ob- servandum. Sic enim, de priori Evangelio, loquitur in Notis, ad Thesaurum Hebrææ linguæ, Sanctis Pagnini, in radice *Ajin*; *Peccant*, ergo in hujus linguæ puritatem, qui *Ajin* præteritis, vel futuris verbis, jun- gunt. Quales solæcismos passim com- mittit, qui *Matthæum Evangelistam*,
Hebraicè.

Hebraicè convertit, Basilea, opera Munsteri, excusum. Is, se lingua Hebraica ignarum, prodit, sive Indeus, sive Christianus, fuerit. De altero verò, in præfatione versionis suæ, sic ait; Quod si Hebraicum exemplar (ne non, Matthæi authenticum esse, tibi persuadeas) te quippiam movet, scito, ne Nazæarum quidem, quo usus Hieronymus, & quod plerique Syriacum fuisse credunt, αὐτόγραφον, meo iudicio, fuisse. Si enim αὐτόγραφον erat, cur in Græca editione (cujus quis, auctor fuerit Hieronymo teste, non satis certum est) illa omissa; Cementarius eram: quod ab eodem citatur, in 12. cap. Matthæi. Item; modo me arripuit mater mea, spiritus sanctus: quod profert Ezech. 16? Nam Græca editionis, quæ extat hodiè, auctorem non esse Hieronymum (ut quidam putarunt)

hac

hec satis superque ostendunt. Ut ut sit,
hec satis purè scripta, si diligenter evol-
vas, nec, à veteris instrumenti nitore,
procul abesse (etsi non nihil Rabbini-
mi interdum adjunctum) comperies.
 Haftenus Mercerus. Quæ, si Quin-
 quarboreus, prius percepisset : non
 dubito, quin, ab Hebraici Evan-
 gelii, à Munstero editi, nova e-
 ditione; opera Martini juvenis Pa-
 risiis anno 1551: & à laude il-
 la abstinuisset, qua in præfatione
 sua, ait; *Quod autem hoc ipsum sit*
Euangelium, quod D. Matthæus
Hebraicè scripsit, ambigere quis pos-
sit? Ac fanè quum pro eo, quod
 Matthæus, cap. 15. 5. habet *δὲ*
σοῦ, à Christo, Hebraicè fuerit
 propositum, *καρβᾶν*: ut Marcus de-
 monstrat, in eadem sententia, cap.
 7. 11: & in ea voce, ut res ipsa
 evincit, emphasis sit non exigua,
exemplaria

exemplaria illa Judaica, vocem
Matthan, si genuina essent, mi-
 nimè substituisſent. Haſtenus de
 Euangelio Matthæi Hebraico. Un-
 de liquet illud non ab ipſo Mat-
 thæo: ſed ab aliis concinnatum.

FINIS.

THE NEW YORK

LIBRARY
OF THE
CITY OF NEW YORK
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
1215 Broadway
New York City

1215

